

NUORTEN NÄKEMYKSIÄ SOSIAALISEN MEDIAN ONGELMATILANTEISTA JA TURVATAIDOISTA

Vilma Mietola

Terveyskasvatuksen pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2022

TIIVISTELMÄ

Mietola, V. 2022. Nuorten näkemyksiä sosiaalisen median ongelmatilanteista ja turvataidoista. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, terveystieteiden pro gradu –tutkielma, 68 s., 9 liitettä.

Sosiaalisen median käyttö kuuluu oleellisena osana nuorten arkeen ja erilaisten sovellusten parissa vietetään päivittäin paljon aikaa. Huolimatta sosiaalisen median hyödyistä, nuoret ovat sosiaalisessa mediassa toimiessaan myös alttiina erilaisten ongelmatilanteiden kohtaamiselle. Oleelliseen asemaan nousevat myös sosiaalisen median turvataidot, joilla tarkoitetaan nuoren omaamia tietoja ja taitoja toimia sosiaalisessa mediassa turvallisesti. Turvataitojen avulla nuori osaa toimia ongelmatilanteissa tai jo ennaltaehkäistä niiden muodostumista.

Tämän laadullisen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkälaisia sosiaalisen median ongelmatilanteita nuoret nostavat esiin ja minkälaisia turvataitoja he nimeävät tarvitsevänsä ongelmatilanteissa toimimiseen ja ennaltaehkäisemiseen. Tutkimuksen aineisto kerättiin kevään 2021 aikana ja aineisto koostui 6.- ja 8.-luokkalaisilta nuorilta kerätyistä kirjallisista vastauksista (N=32) sekä 6.-luokkalaisten kohdalla näitä vastauksia täydentävistä yksilöhaastatteluista (N=2). Kirjalliset vastaukset saatiin valmiina Jyväskylän yliopiston Turvallisesti Somessa –tutkimushankkeen kautta. Tutkimuksen aineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia hyödyntäen.

Nuoret nostivat esille useita sosiaalisen median ongelmatilanteita. Sisällönanalyysin myötä teemoiksi muodostuivat kiusaamistilanteet, seksuaalinen häirintä, kontaktit tuntemattomien kanssa, tietoturvaongelmat, haitallinen sisältö sekä riippuvuus sosiaaliseen mediaan. Etenkin ulkonäköön keskittyvä kiusaaminen sekä kuvien tai viestien kautta tapahtuva seksuaalinen häirintä saivat nuorten puheissa sijaa. Ongelmatilanteissa toimimisen osalta turvataidoiksi muodostuivat avun ja tuen hakemisen taito sekä tietotekniset taidot. Tilanteiden ennaltaehkäisemisen osalta muodostuneet turvataidot olivat puolestaan tietoturvalliset taidot, vuorovaikutukselliset taidot sekä taidot oman käyttäytymisen hallintaan.

Tulokset tukevat aikaisempia näkemyksiä siitä, että nuoret kohtaavat sosiaalisessa mediassa monia erilaisia ongelmatilanteita. Nuoret myös toivat monipuolisesti esille tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisemisessä tarvittavia turvataitoja. Tutkimuksen tulokset tarjoavat tietoa nuorten kanssa työskenteleville, ja tuloksia voidaan hyödyntää nuorten kannalta keskeisissä ympäristöissä, kuten oppilaitoksissa.

Asiasanat: sosiaalinen media, ongelmatilanne, turvataito, nuori

ABSTRACT

Mietola, V. 2022. Adolescents' perceptions of problematic social media situations and social media safety skills. The Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis in Health Education, 68pp., 9 appendices.

The use of social media forms an integral part of adolescents' daily life and much time is spent on different applications daily. Although the use of social media has many benefits, adolescents could also be exposed to different kind of problematic situations while spending time there. In addition to these situations, grown interest has been paid to the safety skills needed in social media. Safety skills could be described as the skills needed to act safely in social media environments. With enough safety skills, adolescents have the ability to solve problematic social media situations or even prevent them from happening.

The aim of this qualitative study was to describe what kind of problematic social media situations and safety skills adolescents were aware of. The material used for this study was collected during spring 2021 and the study material consisted of both written answers and interviews. The written answers were collected from both 6th and 8th graders (N=32) and the interviews (N=2) only from 6th graders. The written answers were collected as a part of a research project called "Turvallisesti Somessa". All material was analyzed by using qualitative content analysis.

Adolescents mentioned many problematic situations. Based on the analysis, the found themes were cyberbullying, sexual harassment, contacts with strangers, harmful content, privacy-based problems and social media addiction. Especially looks-focused bullying and sexual harassment via sexual images or messages were seen problematic. The safety skills needed in problematic situations included the skill of seeking help and support and technical skills. The safety skills from the preventive view included security and privacy-based skills, social skills and skills for managing one's own behavior while on social media.

The results of this study support the previous knowledge that adolescents confront problematic situations on a large scale while using social media and adolescents seem to be quite well aware of these situations. Along with problematic situations, attention should be paid to the safety skills required in social media. The results of this study could be beneficial for those who work with adolescents in environments such as schools and institutions.

Key words: social media, problematic situation, safety skill, youth

KÄYTETYT LYHENTEET

FOMO	Fear of Missing Out (ulkopuolelle jäämisen pelko)
THL	Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
UGC	User-generated-content (käyttäjien tuottama materiaali)
WHO	World Health Organization (Maailman terveysjärjestö)

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	1
2	NUORET SOSIAALISESSA MEDIASSA	3
2.1	Sosiaalinen media käsitteenä	3
2.2	Sosiaalisen median käyttömäärät	5
2.3	Sosiaalisen median käyttötapoja	6
3	SOSIAALISEN MEDIAN ONGELMATILANTEET	9
3.1	Sosiaalisessa mediassa kohdattavia ongelmatilanteita	9
3.2	Nuorten tunnistamia sosiaalisen median ongelmatilanteita kirjallisuuden pohjalta 12	
3.3	Hyvinvointi- ja terveyshaitat osana sosiaalisen median ongelmatilanteita	15
3.3.1	Ongelmallinen sosiaalisen median käyttö.....	15
3.3.2	Haitat mielenterveydelle ja unelle	17
3.4	Ongelmatilanteiden kohtaamista selittäviä tekijöitä	19
4	TURVATAIDOT OSANA SOSIAALISEN MEDIAN ONGELMATILANTEITA...	21
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	24
6	TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT.....	25
6.1	Tutkimuksen aineisto ja aineistonkeruu	25
6.2	Aineiston analyysi.....	26
7	TULOKSET.....	30
7.1	Sosiaalisen median ongelmatilanteet.....	30
7.1.1	Kiusaamistilanteet.....	31
7.1.2	Seksuaalinen häirintä	32

7.1.3	Kontaktit tuntemattomien kanssa	33
7.1.4	Tietoturvaongelmat	34
7.1.5	Haitallinen sisältö	35
7.1.6	Riippuvuus sosiaaliseen mediaan	35
7.2	Sosiaalisen median turvataidot.....	36
7.3	Ongelmatilanteissa toimiminen.....	37
7.3.1	Avun ja tuen hakemisen taito	37
7.3.2	Tietotekniset taidot	38
7.4	Ongelmatilanteiden ennaltaehkäisy.....	39
7.4.1	Tietoturvalliset taidot.....	40
7.4.2	Vuorovaikutukselliset taidot	41
7.4.3	Taidot omat käyttäytymisen hallintaan	42
8	POHDINTA.....	44
8.1	Tulosten tarkastelua ongelmatilanteiden osalta	44
8.2	Tulosten tarkastelua turvataitojen osalta	47
8.3	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi.....	51
8.4	Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	54
	LÄHTEET	56
	LIITTEET	
	Liite 1: Vuokaavio systemaattisesta tiedonhausta	
	Liite 2: Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden tutkimusten kuvaus	
	Liite 3: Kvalitatiivisten tutkimusten laadunarviointi	
	Liite 4: Kvantitatiivisten tutkimusten laadunarviointi	
	Liite 5: Tiedote huoltajille kirjallisista tehtävistä	
	Liite 6: Kirjallisten tehtävien tehtävänanto	

Liite 7: Tiedote huoltajille haastatteluista

Liite 8: Suostumuslomake haastatteluun osallistumiseen

Liite 9: Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Sosiaalisen median käyttö kuuluu nuorten suosituimpiin ajanviettopoihin, ja sen käyttö aloitetaan yhä nuoremmalla iällä (Bányai ym. 2017; Lareki ym. 2017). Määritelmällisesti sosiaalisen median palvelut voidaan nähdä virtuaalisina yhteisöinä, joissa käyttäjät ovat keskinäisessä vuorovaikutuksessa jakaen, tuottaen ja muokaten sosiaalisen median sisältöjä yhdessä (Buda ym. 2021; Tanner ym. 2020). Sosiaalisessa mediassa nuoret eivät ole vain tiedon vastaanottajia, vaan aktiivisia toimijoita jakaen sisältöä omasta elämästään ja kommunikoiden niin heille tuttuun kuin tuntemattomienkin henkilöiden kanssa (Annansingh & Veli 2016).

Vaikka sosiaalisen median käyttö tarjoaa nuorelle monia hyötyjä ja mahdollisuuksia, on sen käyttö yhdistetty myös haittoihin, jotka voivat ilmetä nuoren elämän eri osa-alueilla (Oberst ym. 2017). Näihin haittoihin lukeutuvat muun muassa sosiaalisen median ongelmallinen käyttö (Andreassen 2015), haitalliset terveysvaikutukset (Best ym. 2014; Kelly ym. 2018) sekä sosiaalisessa mediassa mahdollisesti kohdattavat ongelmatilanteet (Smahel ym. 2014). Ongelmatilanteista tutkijoiden huomio on kiinnittynyt etenkin nettikiusaamiseen (Sampasakanyinga & Hamilton 2015; Craig ym. 2020), sosiaalisessa mediassa ilmenevään seksuaaliseen sisältöön ja vuorovaikutukseen (Cano Basave ym. 2014; Ashurst & McAlinden 2015) sekä tietoturvallesiin tekijöihin kuten yksityisyydensuojaan (Tomczyk & Kopecky 2016).

Nuorten sosiaalisessa mediassa kohdattavista ongelmatilanteista on usein kysytty esimerkiksi vanhempien (Symons ym. 2020; Jeffery 2021), tutkijoiden (Smahel ym. 2014) tai nuorten kanssa työskentelevien henkilöiden, kuten opettajien tai sosiaalityöntekijöiden, (Chu 2016) näkemyksiä. Tämä asetelma ei kuitenkaan tuo nuorten omia ajatuksia kuuluviin, ja on mahdollista, että aikuisten ja nuorten käsitykset sosiaalisessa mediassa kohdattavista ongelmatilanteista vaihtelevat (Smahel ym. 2014; Cernikova ym. 2018). Aikuiselle ongelmalliselta näyttävä sosiaalisen median tilanne saattaa nuorelle itselleen olla neutraali tai jopa myönteinen kokemus (Smahel ym. 2014). Koska sosiaalinen media lukeutuu osaksi internetiä, on sosiaalisen median ongelmatilanteita lähestytty internetin riskien pohjalta (Vanderhoven ym. 2014). Sosiaalinen media ja sen alle kuuluvat palvelut omaavat kuitenkin

monia erityispiirteitä (Best ym. 2014), joten ongelmatilanteita olisi tarkoituksenmukaista tutkia myös yksinomaan sosiaalisen median näkökulmasta.

Tutkimuksissa on havaittu, että mahdollisuudet ja ongelmalliset tilanteet kulkevat osittain käsi kädessä, sillä mitä enemmän sosiaalinen media tarjoaa nuorelle positiivisia tilaisuuksia, sitä enemmän hän saattaa myös kohdata ongelmatilanteita (Livingstone & Helsper 2010). Jotta nuoret pystyisivät hyötymään sosiaalisen median tuomista eduista minimoiden ongelmatilanteiden aiheuttamaa harmia, huomiota on alettu kiinnittämään nuorten turvataitoihin (Livingstone 2014; Vandoninck & d’Haenens 2015). Sosiaalisen median turvataidot näyttäytyvät kykyinä ratkaista sosiaalisen median ongelmatilanteita, mutta myös taitoina ennaltaehkäistä niiden syntymistä ja ylipäänsä toimia sosiaalisessa mediassa turvallisesti (Tuominen 2013).

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on selvittää, minkälaisia sosiaalisen median ongelmatilanteita nuoret nostavat esiin ja minkälaisia turvataitoja he nimeävät ongelmatilanteissa toimimiseen ja ennaltaehkäisemiseen tarvittavan.

2 NUORET SOSIAALISESSA MEDIASSA

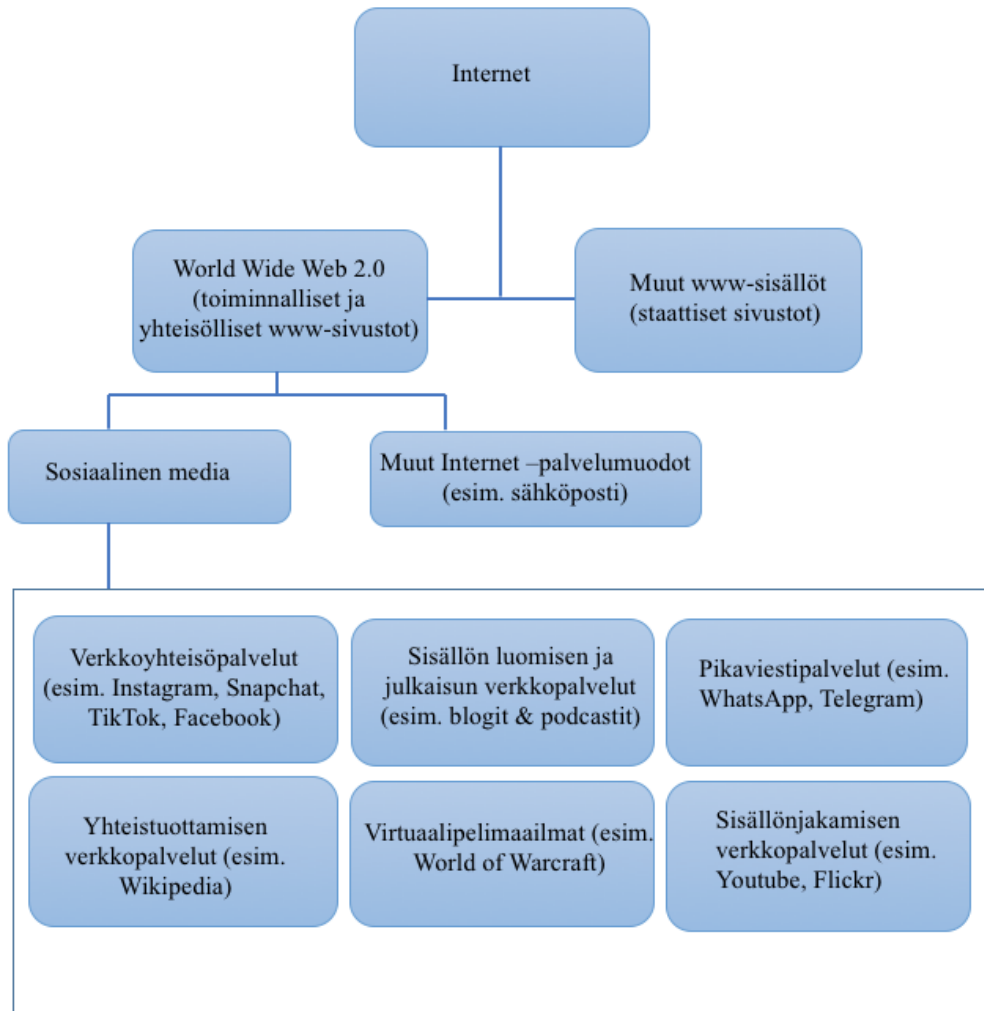
2.1 Sosiaalinen media käsitteenä

Sosiaalisella medialla tarkoitetaan sellaisia internetpohjaisia sovelluksia, jossa käyttäjät voivat itse tuottaa, muokata ja jakaa verkkosisältöjä yhdessä muiden sosiaalisen median käyttäjien kanssa (Kaplan & Haenlein 2010). Sosiaalista mediaa voidaan kuitenkin lähestyä lukuisista eri näkökulmista, ja oman haasteensa sen määrittelemiseen luovat teknologian ja internetpalveluiden jatkuva kehittyminen (Lietsala & Sirkkunen 2008). Edellä kuvatun määritelmän lisäksi yleisessä käytössä on Obarin ja Wildmanin (2015) määritelmä, jossa sosiaalisen median palvelut nähdään internetsovelluksina, joissa yksilöiden tai ryhmien on mahdollista muodostaa käyttäjäprofiileja, ja näiden profiilien välityksellä muodostaa laajempia sosiaalisia verkostoja yhdessä muiden käyttäjien kanssa. Käyttäjien tuottamaa materiaalia (user-generated content, UGC) pidetään elinehtona sosiaalisen median toiminnalle (Obar & Wildman 2015).

Laaja-alaisuutensa sekä muuttuvuutensa vuoksi sosiaalista mediaa on suositeltavaa lähestyä yläkäsitteenä, jonka alle voidaan sijoittaa lukuisia erilaisia palveluita (Tanner ym. 2020). Merkittävän ja tunnetuimman osuuden sosiaalisesta mediasta muodostavat erilaiset verkkoyhteisöpalvelut (eng. social network site), joihin kuuluvat esimerkiksi Instagramin, Snapchatin ja TikTokin kaltaiset sovellukset (boyd & Ellison 2007). Sosiaalisen median verkkoyhteisöpalveluissa pääpaino on sisällön tuottamisen ja jakamisen ohella käyttäjien mahdollisuuksissa muodostaa, ylläpitää ja tehdä näkyväksi omia sosiaalisia verkostojaan sekä pitää yhteyttä niin tuttuihin kuin tuntemattomiinkin henkilöihin (boyd & Ellison 2007).

Arkikielessä sosiaalisella medialla viitataan tyypillisesti juuri verkkoyhteisöpalveluihin, ja näitä palveluita pidetään tunnetuimpana sosiaalisen median ilmentymänä (Tanner ym. 2020). Verkkoyhteisöpalveluiden lisäksi sosiaalinen media kattaa alleen myös monia muita palveluita, jotka jaotellaan tässä työssä Lietsalaa ja Sirkkusta (2008), Kussia ja Griffithsia (2017) sekä Tannerta ym. (2020) mukailleen kuuteen eri kategoriaan (kuvio 1). Kategoriat eivät ole toisiaan täysin poissulkevia, vaan monet sosiaalisen median palvelut omaavat keskenään samankaltaisia

piirteitä. Tästä esimerkkinä toimii sisällön jakamiseen keskittynyt palvelu YouTube, jonka ensisijainen toimintatarkoitus on toimia videoiden julkaisualueena, mutta samalla se täyttää ominaisuuksillaan myös verkkoyhteisöpalveluiden määritelmän (boyd & Ellison 2007).

KUVIO 1. Sosiaalisen median eri osa-alueet sekä sosiaalisen median suhde internetiin ja verkkoyhteisöpalveluihin Tannerta ym. (2020) mukailten.

Eri sosiaalisen median palveluiden keskeisenä elementtinä voidaan pitää sitä, että ne tarjoavat käyttäjälleen mahdollisuuden toimia samanaikaisesti sekä sisällön tuottajana että vastaanottajana (Annansingh & Veli 2016). Tämä ominaisuus erottaa sosiaalisen median perinteisistä joukkotiedotusvälineistä, joissa käyttäjien rooli sisällön tuottamisen osalta on

sosiaaliseen mediaan verrattuna huomattavasti rajatumpi (Lietsala & Sirkkunen 2008). Juuri sosiaalisen median tarjoamiin ainutlaatuisiin vuorovaikutusmahdollisuuksiin voi kuitenkin liittyä myös riskejä erilaisten ongelmatilanteiden kohtaamiselle, varsinkin jos nuoren taidot sosiaalisessa mediassa toimimiselle ovat puutteellisia (Livingstone 2014; Lareki ym. 2017).

Tässä työssä sosiaalista mediaa lähestytään sateenvarjokäsitteenä, joka kattaa alleen lukuisia erilaisia verkkopalveluita. Ensisijaisen huomion kohteena ovat kuitenkin verkkoyhteisöpalveluiden, pikaviestipalveluiden sekä videoiden jakamiseen keskittyvien palveluiden käyttö, sillä ne edustavat nuorilla sosiaalisen median suosituimpia käyttökohteita (Smahel ym. 2020).

2.2 Sosiaalisen median käyttömäärät

Nuorten sosiaalisen median käytössä on tapahtunut runsasta kasvua viimeisten vuosien aikana (Lenhart 2015; Anderson & Jiang 2018). Sosiaalisen median käyttöä ei tule nähdä erillään nuoren muusta elämästä, vaan sen käyttö kuuluu aktiivisena osana nuoren normaaliin arkeen, muodostaen siitä yhden nuorten suosituimmista ajanviettotavoista (Ahn 2011; Buda ym. 2021). Tarkasteltaessa esimerkiksi vuosien 2009-2017 välillä tapahtuneita muutoksia yhdysvaltalaisen 13-16-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median käytössä, voidaan havaita, että päivittäin sosiaalista mediaa käyttävien osuus on kasvanut tytöillä 61 prosentista 89 prosenttiin ja pojilla 46 prosentista 75 prosenttiin (Kreski ym. 2021). Sosiaalisen median käyttö on vahvasti yhteydessä nuoren ikään, vanhempien nuorten käyttäessä sosiaalisesta mediaa nuorempiaan enemmän (Smahel ym. 2020). Huolimatta siitä, että monet sosiaalisen median palvelut ovat määritelleet ikärajakseen 13. tai 16. vuoden ikärajan, kuuluu sen käyttö myös monen alle 13-vuotiaan päivittäisiin aktiviteetteihin (Livingstone 2014).

Viimeaikaisissa tutkimuksissa sosiaalisen median käyttöä on tutkittu ensisijaisesti tarkastelemalla sosiaalisen median käytön kestoa ja tiheyttä (Bergfeld & Van den Bulck 2021). Bányain ym. (2017) tutkimuksessa mukana olleet unkarilaiset nuoret raportoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa keskimäärin 23 tuntia viikossa tarkoittaen noin kolmea tuntia päivässä. Myös muissa sosiaalisen median käyttöä tarkastelevissa tutkimuksissa nuorten sosiaalisen median

päivittäinen käyttö on ollut keskimäärin kahden tai kolmen tunnin väliltä (Marengo ym. 2018; Kelly ym. 2018; Scott ym. 2019). Käyttöajoissa on vaihtelua myös päivän mukaan, ja esimerkiksi Tsitsikan ym. (2014) tutkimuksessa sosiaalista mediaa yli kaksi tuntia päivässä käyttävien eurooppalaisten 14-15-vuotiaiden nuorten osuus oli arkipäivisin 36 prosenttia, siinä missä vapaapäivinä vastaava luku oli 58 prosenttia. Tämänhetkisen tutkimustiedon mukaan tytöt käyttävät sosiaalista mediaa hieman poikia enemmän (Bányai ym. 2017; Kelly ym. 2018; Scott ym. 2019; Kreski ym. 2021; Leonhardt & Overå 2021).

Saattaa olla, että nuorten sosiaalisen median käyttömäärät ovat todellisuudessa suurempia, sillä arviot sosiaalisen median parissa vietetystä ajasta perustuvat tyypillisesti nuorten omiin itseraportointeihin, ja näihin tulee suhtautua varauksella (Kelly ym. 2018; Scharrow 2019; Ivie ym. 2020). On myös huomioitava, että sosiaalisen median laajasta määritelmästä johtuen, osa tutkimuksista on saattanut keskittyä esimerkiksi vain yhden sosiaalisen median palvelun, kuten Instagramin (Lup ym. 2015) tarkastelemiseen, siinä missä toinen tutkimus on tarkastellut sosiaalista mediaa laajempaan kokonaisuuteen (Coyne ym. 2019).

Tarkasteltaessa sosiaalisen median käytön tiheyttä puhutaan sosiaalisen median käytön intensiivisyydestä. Uusimmassa Maailman terveysjärjestön eli WHO:n (World Health Organization) toteuttamassa WHO-Koululaistutkimuksessa 35 prosenttia eurooppalaisista 11-, 13-, ja 15-vuotiaista nuorista luokiteltiin sosiaalisen median intensiiviseksi käyttäjiksi, tarkoittaen, että heillä sosiaalisen median käyttö on jatkuvaa ja koko päivän aikaan tapahtuvaa (Inchley ym. 2020a). Varsin samankaltaiseen tulokseen päätyivät myös Anderson ja Jiang (2018) tutkiessaan yhdysvaltalaisien nuorten sosiaalisen median käyttöä. Nuorista 45 prosenttia raportoi olevansa sosiaalisessa mediassa aktiivisena lähes koko päivän ajan (Anderson & Jiang 2018).

2.3 Sosiaalisen median käyttötapa

Nuoret käyttävät sosiaalista mediaa lukuisiin eri tarkoituksiin, kuten yhteydenpitoon ystävien tai muiden saman kiinnostuksen kohteen jakavien kanssa, videoiden ja kuvien katseluun, sisällön jakamiseen sekä tiedon etsimiseen (Anderson & Jiang 2018). Suurin osa nuorista

kuluttaa sosiaalista mediaa passiivisesti muiden tekemiä julkaisuja katselemalla, vähemmistön tuottaessa sosiaalisen mediaan itse aktiivisesti sisältöä julkaisujen muodossa (Lahti ym. 2021). Monet nuoret osoittavat kuitenkin aktiivisuuttaan jättäen kommentteja tai tykkäyksiä muiden tekemiin julkaisuihin tai jakaen löytämäänsä sisältöä muille sosiaalisen median käyttäjille (Lahti ym. 2021). Ylivoimaisesti suosituin laite sosiaalisen median käyttöä varten on älypuhelin, joka löytyy nykyään lähes jokaisen suomalaisenkin nuoren taskusta (Smahel ym. 2020). Juuri älypuhelinan ansiosta sosiaalisen median palvelut ovat jatkuvasti käden ulottuvilla, eikä palveluiden pariin tarvitse enää aktiivisesti ja tietoisesti hakeutua (Kuss & Griffiths 2017; Ivie ym. 2020). Tämä osaltaan mahdollistaa sosiaalisen median intensiivisemmän käytön.

Sosiaalisen median palveluista nuorten suosiossa ovat videoiden julkaisemiseen keskittyvät palvelut, verkkoyhteisöpalvelut sekä pikaviestipalvelut. Verkkoyhteisöpalveluista suosituimpia ovat Instagram ja Snapchat, joita kertoo käyttävänsä 70 prosenttia 13-17-vuotiaista yhdysvaltalaisista nuorista (Anderson & Jiang 2018). Viime vuosina suosioon on noussut myös lyhyiden videoiden julkaisemiseen keskittyvä verkkoyhteisöpalvelu TikTok, joka on erityisen suosittu varhaisnuorten keskuudessa, aina 11-vuotiaista ylöspäin (Cataldo ym. 2021; Kang ym. 2021).

Verkkoyhteisöpalveluiden ohella nuorten suosiossa on videoiden jakamiseen keskittynyt YouTube, jota raportoi käyttävänsä 85 prosenttia 13-17-vuotiaista yhdysvaltalaisista nuorista (Anderson & Jiang 2018). Pikaviestipalveluista etenkin WhatsApp on nuorten aktiivisessa käytössä (Aizenkot & Kashy-Rosenbaum 2018). Tiivistettynä voisi todeta, että nuorten suosiossa ovat etenkin sellaiset sosiaalisen median palvelut, jotka mahdollistavat yksityisemmän yhteydenpidon, ja jotka pohjautuvat visuaaliseen sisältöön. Julkisemmat sosiaalisen median palvelut, kuten Facebook ja Twitter, eivät pysty tätä tarjoamaan (Anderson & Jiang 2018).

Nuorten sosiaalisen median käytölle on tyypillistä useiden eri sosiaalisen median palveluiden rinnakkainen käyttö. Esimerkiksi tutkittaessa nuorten aikuisten sosiaalisen median käyttöä, havaittiin heidän aktiivisessa käytössään olevan yhteensä noin kuusi eri sosiaalisen median

palvelua (Villanti ym. 2017). Nuorten sosiaalisen median käyttötottumuksissa saattaa myös tapahtua varsin nopeita muutoksia. Vielä muutama vuosi sitten nuorten suosituinta verkkoyhteisöpalvelua edusti Facebook (Lenhart 2015), mutta nykyisin sen käyttö nuorten keskuudessa on merkittävästi vähentynyt (Anderson & Jiang 2018). Uusien palveluiden esiintulon lisäksi muutosta saattaa osaltaan selittää nuorten halukkuus suosia sellaisia sosiaalisen median palveluita, joissa heidän vanhempiansa esiintyminen käyttäjinä on epätodennäköistä (Obar & Wildman 2015).

Sosiaalisen median käyttötavoissa voidaan huomata joitakin eroavaisuuksia myös sukupuolen mukaan. Tytöt ovat tyypillisesti poikia kiinnostuneempia sosiaalisen median visuaalisista sisällöistä, joka selittää tyttöjen aktiivisuutta verkkoyhteisöpalveluiden, kuten Instagramin, käytössä (Lenhart 2015; Lareki ym. 2017). Tyttöjen ja poikien väliset erot verkkoyhteisöpalveluiden käytössä ovat kuitenkin varsin pieniä, ja selkeästi sukupuolittuneempana aktiviteettina näyttäytyy virtuaalipelien pelaaminen, joita pojat pelaavat huomattavasti enemmän tyttöihin nähden (Lenhart 2015; Smahel ym. 2020). Eroavaisuuksia löytyy myös kommunikointitavoista, sillä tytöt raportoivat kommunikoivansa sosiaalisessa mediassa tyypillisesti omien ystäviensä kesken, siinä missä pojat juttelevat tyttöjä useammin myös heille entuudestaan tuntemattomien kanssa (Inchley ym. 2020a). Pojat myös raportoivat tyttöjä useammin halukkuudesta kommunikoida internetin ja sosiaalisen median välityksellä kasvokkain tapahtuvan kommunikoinnin sijasta (Inchley ym. 2020a).

3 SOSIAALISEN MEDIAN ONGELMATILANTEET

3.1 Sosiaalisessa mediassa kohdattavia ongelmatilanteita

Tämänhetkisessä tutkimuskirjallisuudessa sosiaalisen median ongelmatilanteita on lähestytty internetissä kohdattavien ongelmatilanteiden pohjalta, sillä sosiaalinen media lukeutuu osaksi internetiä (Vanderhoven ym. 2014). Sosiaalisen median ongelmatilanteiden jaotteluun voidaan soveltaa alun perin internetin riskitilanteisiin keskittyviä Hasebrinkin ym. (2008) sekä De Mooren ym. (2008) malleja, joiden mukaan sosiaalisen median ongelmatilanteet voidaan karkeasti jaotella 1) sisällöllisiin (content) ja 2) yhteydenpidollisiin (contact) tilanteisiin. Tarkasteltaessa sosiaalisen median ongelmatilanteita on huomioitava, että sama tilanne voi toiselle nuorelle olla hänen etsimänsä myönteinen tilaisuus, siinä missä toinen kokee kyseisen tilanteen, kuten esimerkiksi tuntemattomien käyttäjien kanssa jutteleminen, kielteisenä (Smahel ym. 2020).

Sisällölliset ongelmatilanteet. Sosiaalisen median sisällöllisillä ongelmatilanteilla tarkoitetaan tilanteita, joissa nuori näkee tarkoituksellisesti tai tahattomasti hänelle sopimatonta sisältöä esimerkiksi kuvien, videoiden tai kommenttien muodossa (Valcke ym. 2011). EU Kids Online -tutkimuksen mukaan eurooppalaisten 9-16-vuotiaiden nuorten tyypillisimmät sisältöön liittyvät ongelmatilanteet ovat seksuaalisen ja väkivaltaisen materiaalin, vihapuheen sekä laihduttamiseen kannustavien sisältöjen näkeminen, joita näkee noin 10-17 prosenttia 12-16-vuotiaista nuorista kuukausittain (Smahel ym. 2020). Muita sosiaalisen median sisällöllisiä ongelmatilanteita voivat olla rasismiin, päihteisiin tai valheelliseen tietoon liittyvät sisällöt (Vanderhoven ym. 2014). Valheellista tietoa voidaan pitää sisällöllisenä riskinä, koska nuoret eivät välttämättä kykene erottamaan luotettavaa ja valheellista tietoa toisistaan (Smahel ym. 2014) tai he eivät ymmärrä kyseenalaistaa näkemänsä sisällön aitoutta (Annansingh & Veli 2016).

Yhteydenpidolliset ongelmatilanteet. Sosiaalisen median tarjoamat monipuoliset keskustelumahdollisuudet, anonyymius sekä tiedon nopea ja vaivaton eteenpäin levittäminen luovat potentiaalin myös yhteydenpidollisten ongelmatilanteiden muodostumiselle (Kwan &

Skoric 2013). Yhteydenpidollisista ongelmatilanteista huomio kiinnittyy etenkin nettikiusaamiseen, seksuaaliseen häirintään sekä yksityisyyteen ja tietosuojaan liittyviin teemoihin (Valcke ym. 2011). Sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi ilmetä ilkeinä kommentteina, nimittelyinä, sosiaalisen median ryhmistä pois jättämisenä tai valheellisen tai nöyryyttävän materiaalin levittämisenä (Law ym. 2010). Kiusaamista voi tapahtua tuttujen henkilöiden toimesta esimerkiksi WhatsApp -ryhmässä (Aizenkot & Kashy-Rosenbaum 2018) tai entuudestaan tuntemattoman henkilön toimesta jossakin sosiaalisen median palvelussa (Whittaker & Kowalski 2015). Jotta toiminta voidaan nähdä kiusaamisena, sen tulee olla systemaattista ja toistuvaa (Bottino ym. 2015).

Sosiaalisessa mediassa koetun kiusaamisen yleisyyttä on varsin vaikea arvioida, mutta tutkimuksissa nuorten kokeman nettikiusaamisen yleisyys on vaihdellut kuudesta prosentista (Rice ym. 2015) aina kuuteenkymmeneen prosenttiin asti (Kwan & Skoric 2013). Suomalaisista 11-15- vuotiaista nuorista keskimäärin noin joka kymmenes raportoi tulevansa kiusatuksi verkossa noin 1-2 kertaa kuukaudessa (Study Health with HBSC 2020). Koetulla nettikiusaamisella voi olla nuorelle haitallisia seurauksia, kuten masentuneisuutta (Rathore ym. 2017), itsetuhoisuutta (Sampasa-Kanyinga ym. 2014) sekä heikompaa koulumenestystä (Kowalski & Limber 2013).

Sekstailu (eng. sexting), eli seksuaalisten kuvien, viestien tai videoiden lähettäminen tai vastaanottaminen sosiaalisen median välityksellä, on yhteydenpidollisena ongelmatilanteena moninainen (Smahel ym. 2020). Osalle nuorista seksuaalissävytteinen keskusteleminen voi olla myönteinen omaa seksuaalikehitystä edistävä kokemus, varsinkin jos se tapahtuu nuorelle tutun ja turvallisen henkilön, kuten esimerkiksi oman seurustelukumppanin, kanssa (Lippman & Campbell 2014; Anastassiou 2017). Ilmiöön voi kuitenkin liittyä myös painostusta, häirintää tai pelkoa arkaluonteisen materiaalin leviämisestä (Lippman & Campbell 2014; Smahel ym. 2020). Etenkin tytöt raportoivat kokevansa pojilta painostusta seksuaalisten kuvien tai viestien lähettämiseen tai vastaanottavansa heiltä sellaisia haluamattaan (Lippman & Campbell 2014; Ricciardelli & Adorjan 2019). Sekstailu-ilmiön yleisyyttä tutkivan meta-analyysin mukaan keskimäärin 27 prosenttia 12-17-vuotiaista nuorista raportoi vastaanottaneensa seksuaalista sisältöä sisältäviä viestejä, videoita tai kuvia, mutta pienempi osuus, keskimäärin 14 prosenttia, raportoi lähettävänsä sellaisia itse (Madigan ym. 2018).

Äärimmäinen, joskin valitettavasti realistinen esimerkki sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä, on aikuisen lapsen kohdistama seksuaalinen hyväksikäyttö (eng. grooming). Tämänkaltaisessa tilanteessa aikuinen houkuttelee lasta tai nuorta seksuaalisiin tekoihin, kuten esimerkiksi kuvien tai videoiden lähettämiseen, internetin ja sosiaalisen median palvelujen välityksellä (Cano Basave ym. 2014). Eurooppalaisista 12-16-vuotiaista nuorista keskimäärin 16 prosenttia raportoi saaneensa kuluneen vuoden aikana epämiellyttäviä yhteydenottoja seksuaalisessa tarkoituksessa internetin ja sosiaalisen median välityksellä, ja tytöt raportoivat tämänkaltaisista yhteydenotoista poikia tyypillisemmin (Smahel ym. 2020). Vaikka ilmiö on yleisyydeltään harvinaisempi muihin ongelmatilanteisiin verrattuna, on se vakavuudeltaan merkittävä, ja sosiaalisesta mediasta alkunsa saanut tilanne voi johtaa epämiellyttäviin tilanteisiin myös kasvotusten (Dedkova ym. 2014).

Yhteydenpidolliseksi ongelmatilanteeksi voidaan laskea myös yksityisyyteen ja tietosuojaan liittyvät teemat nuoren sosiaalisen median käytössä (Valcke ym. 2011). Ongelmatilanteita saattaa muodostua, mikäli nuori jakaa sosiaalisen median palveluissa arkaluonteista sisältöä esimerkiksi omasta henkilöllisyydestään tai asuinpaikastaan (Smahel ym. 2020). Puola- ja tsekkiläisten 11-17-vuotiaiden nuorten internetin ja sosiaalisen median käyttötottumuksia käsittelevässä tutkimuksessa havaittiin, että suurin osa nuorista oli valmis jakamaan oman etu- ja sukunimensä sekä kuvan kasvoistaan (Tomczyk & Kopecky 2016). Osa nuorista oli myös valmis jakamaan oman puhelinnumeronsa tai kotiosoitteensa muille sosiaalisen median käyttäjille (Tomczyk & Kopecky 2016).

Arkaluonteisen tiedon jakaminen sekä puutteelliset taidot suojata omaa sosiaalisen median tiliään voivat pahimmillaan johtaa epämiellyttäviin yhteydenottoihin, identiteettivarkauksiin tai sosiaalisen median tilin hakkerointiyrityksiin (Valcke ym. 2011; Barbovschi 2014). Eurooppalaisista 9-16-vuotiaista nuorista 11 prosenttia raportoi kokeneensa omien tietojensa väärinkäyttöä jollakin edellä mainituin tavoin (Smahel ym. 2020). Uudenkaltaisia ongelmatilanteita voivat aiheuttaa myös ne sosiaalisen median palvelut, jotka seuraavat ja jakavat reaaliaikaisesti käyttäjänsä sijaintia, tai palvelut, jotka mahdollistavat maksukorttien aktivoinnin ja ostojen tekemisen (Smahel ym. 2020).

3.2 Nuorten tunnistamia sosiaalisen median ongelmatilanteita kirjallisuuden pohjalta

Aikaisempi tutkimustieto nuorten näkemyksistä sosiaalisen median ongelmatilanteisiin liittyen selvitettiin suorittamalla aiheesta systemaattinen tiedonhaku (liite 1 - liite 3). Kirjallisuushaun perusteella voidaan todeta, että nuorten näkemyksiä sosiaalisen median ongelmatilanteista on tarkasteltu usein huomattavasti laajemmin kuin pelkästään sosiaalisen median näkökulmasta. Vain vähemmistö tämänhetkisistä tutkimuksista on keskittynyt yksinomaan sosiaaliseen mediaan tai johonkin sosiaalisen median osa-alueeseen, kuten esimerkiksi verkkoyhteisöpalveluihin (Livingstone 2014). Suurin osa tutkimuksista on keskittynyt nuorten näkemyksiin internetin (Keipi & Oksanen 2014; Smahel ym. 2014; Annansingh & Veli 2016), tai laajemmin tieto- ja viestintätekniiikan (Lareki ym. 2017; Cernikova ym. 2018), käytössä kohdattaviin ongelmatilanteisiin. Toisaalta laajempikin tarkastelunäkökulma pitää tutkimuksissa yhtenä osa-alueenaan sisällään sosiaalisen median. Tutkittaessa nuorten näkemyksiä aiheesta, tutkimusmenetelmänä on useimmiten hyödynnetty laadullisia menetelmiä, kuten esimerkiksi yksilö- tai fokusryhmähaastatteluja (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014; Cernikova ym. 2018) tai esseevastauksia (Keipi & Oksanen 2014). Aihetta on lähestytty myös kyselylomakkeiden avulla (Annansingh & Veli 2016; Lareki ym. 2017).

Tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan todeta, että nuoret nostavat sosiaalisen median ongelmatilanteita monipuolisesti esiin. Nettikiusaaminen nimetään ongelmatilanteeksi nuorten toimesta lähes kaikissa tutkimuksissa (Keipi & Oksanen 2014; Livingstone 2014; Smahel ym. 2014; Annansingh & Veli 2016; Cernikova ym. 2018). Nuoret kuvailevat nettikiusaamista tapahtuvan etenkin sosiaalisen median verkkoyhteisöpalveluissa, joissa se ilmenee toista nöyryyttävien viestien, videoiden tai kuvien eteenpäin jakamisena (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014). Vaikka tyypillisimmin kiusaamisen kohteena on nuoren vertaistoveri, nuoret mainitsevat nettikiusaamista kohdistuvan myös omiin tai toisten nuorten vanhempiin sekä koulun opettajiin (Smahel ym. 2014). Pojat mainitsevat nettikiusaamista ilmenevän myös virtuaalipeleissä, joissa jokin pelaaja saatetaan jättää toistuvasti pelin ulkopuolelle tai hänen pelihahmonsa saatetaan tuhota tarkoituksellisesti (Smahel ym. 2014).

Nuoret nostavat ongelmatilanteina esiin myös sosiaalisen median sisältöön ja turvallisuuteen liittyviä teemoja. Sisältöön liittyvistä ongelmatilanteista nuoret mainitsevat tyypillisimmin väkivaltaisen ja seksuaalisen materiaalin näkemisen (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014; Annansingh & Veli 2016). Myös deittisivustojen mainokset (Smahel ym. 2014), rasistinen puhe (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014), laihuutta ja painon pudotusta ihannoivat sivustot (Smahel ym. 2014; Cernikova ym. 2018) sekä paljon kirosanoja tai toisten ihmisten haukkumista sisältävät julkaisut saavat mainintoja sisällöllisinä ongelmatilanteina (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014). Nuorten mukaan tämänkaltaista sisältöä saatetaan jakaa sosiaalisessa mediassa kavereiden kesken, mutta sisältöön saattaa törmätä myös haluamattaan (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014). Nuoret myös kertovat järkyttävien kuvien tai videoiden jäävän pyörimään heidän mieleensä vielä varsinaisen sisällön näkemisen jälkeen sekä kokevansa nukahtamisvaikeuksia tai painajaisia niistä johtuen (Cernikova ym. 2018).

Sosiaalisen median tietoturvaan ja turvallisuuteen liittyvät teemat nousevat ongelmatilanteina esiin monissa tutkimuksissa. Näistä ongelmatilanteista nuoret mainitsevat muun muassa identiteettivarkauden (Keipi & Oksanen 2014; Smahel ym. 2014), toisten sosiaalisen median tilien hakkeroinnin (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014) sekä omien tai toisen henkilötietojen eteenpäin jakamisen (Smahel ym. 2014). Mainintoja saavat myös henkilötietoja tai salasanoja kalastelevat virusviestit sekä tuntemattomien ihmisten tapaaminen kasvotusten (Smahel ym. 2014; Annansingh & Veli 2016). Ongelmatilanteiden tulkinnallisuuteen voidaan nähdä vaikuttavan myös nuoren ikä, sillä Livingstonen (2014) tutkimuksessa mukana oleville 9-11-vuotiaille omien henkilötietojen vuotaminen näyttäytyy ensisijaisesti tuntemattoman ihmisen mahdollisena kotiin murtautumisena, kun taas 14-16-vuotiaille nuorille vastaava tilanne ilmenee uhkana etenkin oman sosiaalisen median tilin ja tietojen väärinkäytölle.

Myös seksiin ja seksuaaliseen häirintään liittyvät ongelmatilanteet nousevat esiin monissa tutkimuksissa, mutta ne saavat osittain erilaisia tulkintoja riippuen tutkittavien iästä. Livingstonen (2014) ja Cernikovan ym. (2018) tutkimuksissa 9-11-vuotiaat nuoret ovat tietoisia sosiaalisessa mediassa vaanivista pedofiileistä, mutta heille tämänkaltaisen ongelmatilanne näyttäytyy ensisijaisesti mahdollisuutena joutua kidnappauksen uhriksi, siinä missä 12-16-vuotiaat nuoret ajattelevat kohtaamisen johtavan seksuaaliseen häirintään (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014). 12-16-vuotiaat nuoret mainitsevat seksuaalista häirintää tapahtuvan

sosiaalisessa mediassa myös vertaisten kesken, kuvailemalla tällaiseksi tilanteeksi esimerkiksi toisen henkilön alastonkuvien jakamista luvatta eteenpäin tai seksuaalissävyytteistä kommentointia toisten kuviin (Smahel ym. 2014). Ongelmatilanteeksi mainitaan myös sekstailu, eli seksuaalisten viestien, kuvien tai videoiden lähettäminen sekä vähäpukisten kuvien julkaiseminen tykkäysten toivossa (Smahel ym. 2014). Tytöt nimeävät seksuaalisen häirinnän ongelmatilanteeksi poikia useammin (Keipi & Oksanen 2014).

Hieman muista tutkimuksista poiketen, Larekin ym. (2017) tutkimuksessa mukana olleet 9-16-vuotiaat nuoret eivät itse kerro sosiaalisessa mediassa kohdattavista ongelmatilanteista, vaan he jaottelevat tutkijoiden nimeämiä ongelmatilanteita vakavuudeltaan eriasteisiin tilanteisiin. Esimerkiksi omien ystävien huomiotta jättäminen, omasta iästä valehtelu tai julkaisujen tekeminen ilman vanhempien lupaa nimetään nuorten toimesta vakavuudeltaan heikoiksi sosiaalisen median ongelmatilanteiksi. Nuoret eivät myöskään näe ongelmallisuutta tuntemattomien käyttäjien lisäämisessä ystäväkseen (Larek ym. 2018), eli toisin sanoen tilanteessa, joka sellaiseksi usein aikuisten toimesta mielletään (Madden ym. 2012).

Vaikka tämänhetkisen tutkimustiedon mukaan nuoret tunnistavat internetin ja sosiaalisen median ongelmatilanteita varsin monipuolisesti, vain yksi katsaukseen valikoitunut tutkimus oli keskittynyt yksinomaan sosiaaliseen mediaan (Livingstone 2014). Useimmat tutkimukset huomioivat sosiaalisen median osana laajempaa kokonaisuutta, kuten internetiä (Keipi & Oksanen 2014; Smahel ym. 2014; Annansingh & Veli 2016) tai tieto- ja viestintäteknologiaa (Lareki ym. 2017; Cernikova ym. 2018). Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneet tutkimukset on myös toteutettu vuosien 2014-2018 välisenä aikana eli ajanjaksona, jolloin nuorten suosituinta sosiaalisen median palvelua on edustanut vielä Facebook (Lenhart 2015). Tänä päivänä vain vähemmistö nuorista on kyseisen palvelun aktiivikäyttäjiä, ja nuorten sosiaalisen median käyttäjäkunta on siirtynyt kohti muita palveluita. Toisaalta on huomioitava, että osa kirjallisuuskatsaukseen valikoituneista tutkimuksista tarkastelee laajemmin sosiaalisen median kielteisiä puolia, eikä ensisijaisena tarkoituksena ole välttämättä ollut tarkastella vain sosiaalisessa mediassa kohdattavia ongelmatilanteita. Joka tapauksessa ajankohtaisemmalle tiedolle nuorten näkemyksiin sosiaalisen median ongelmatilanteisiin liittyen on tarvetta, sillä sosiaalisen median käyttömäärät kasvavat jatkuvasti uusien palveluiden esiin noustessa.

3.3 Hyvinvointi- ja terveyshaitat osana sosiaalisen median ongelmatilanteita

Huomionarvoista on se, että monissa kirjallisuuskatsaukseen valikoituneissa tutkimuksissa sosiaalisen median ongelmatilanteita tarkastellaan hyvinvointi- ja terveystieteiden näkökulmista lähestyen (Smahel ym. 2014; Cernikova ym. 2018). Terveystieteiden liittyvistä ongelmatilanteista nuoret mainitsevat esimerkiksi internetin- ja sosiaalisen median käytön riippuvuuden, väsymyksen, uni- ja nukahtamisvaikeudet, oppimisvaikeudet sekä muutokset mielialassa ja kehonkuvassa (Smahel ym. 2014; Cernikova ym. 2018). Sosiaalisen median käyttöön yhdistettyjä hyvinvointi- ja terveyshaittoja on tarkasteltu runsaasti myös muussa tutkimuskirjallisuudessa, keskittyen etenkin psykososiaalisiin haittoihin, kuten sosiaalisen median ongelmalliseen käyttöön, uneen sekä mielenterveyteen. Myös monet ongelmatilanteet itsessään, kuten esimerkiksi koettu seksuaalinen häirintä ja nettikiusaaminen on yhdistetty hyvinvointi- ja terveyshaittoihin (Bottino ym. 2015; Reed ym. 2019; Copp ym. 2021).

3.3.1 Ongelmallinen sosiaalisen median käyttö

Sosiaalisen median ongelmallista käyttöä voidaan itsessään pitää sosiaalisen median ongelmatilanteena, mutta tässä työssä sitä lähestytään omana haittanaan nuoren hyvinvoinnille ja terveydelle. Osalle nuorista sosiaalisen median käytöstä voi muodostua hallitsematon ja jopa pakonomainen käyttäytymismuoto, jolloin puhutaan sosiaalisen median ongelmallisesta käytöstä tai someriippuvuudesta (Kuss & Griffiths 2017). Tutkimuskirjallisuudessa näitä kahta termiä käytetään usein toistensa synonyymeina, vaikka käsitteiden välillä voidaan nähdä myös joitakin eroavaisuuksia (Kuss & Griffiths 2017). Sosiaalisen median käyttö voi olla esimerkiksi monella tapaa ongelmallista jo ennen kuin sen käyttö on edennyt riippuvuudeksi asti (Tanner ym. 2020). Toisaalta varsinaisen riippuvuus-termin käyttöä hankaloittaa se, ettei someriippuvuutta nähdä virallisena diagnoositavana riippuvuutena (Savci ym. 2020).

Vaikka sosiaalisen median ongelmallisen käytön rooli diagnoositavana riippuvuutena on vielä toistaiseksi kyseenalainen, on sillä havaittu samankaltaisuuksia muiden aine- ja toiminnallisten riippuvuuksien, kuten esimerkiksi internetpeliriippuvuuden kanssa (Petry ym. 2014; He ym. 2017). Käytännössä ongelmallinen sosiaalisen median käyttö ilmenee siten, että nuorta ajaa

pakonomainen tarve käyttää sosiaalista mediaa, ja sen käytöstä aiheutuu haittoja nuoren muulle elämälle, kuten esimerkiksi koulunkäynnille, ihmissuhteille tai nuoren fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle (Van den Eijden ym. 2016). Nuori saattaa kokea ahdistusta joutuessaan luopumaan sosiaalisen median käytöstä ja hän saattaa valehdella muille sosiaalisen median todellisista käyttömääristään (Van den Eijden ym. 2016).

Viimeisimmässä WHO-Koululaistutkimuksessa kolmannes suomalaisista 11-, 13- ja 15-vuotiaista nuorista raportoi ajattelevansa säännöllisesti hetkeä, jolloin pääsisi jälleen sosiaalisen median pariin tai yrittäneensä vähentää sosiaalisen median käyttöä, siinä kuitenkin epäonnistuneen (Study Health with HBSC 2020). Tämänkaltaiset oireet voivat pitkittyessään kieliä sosiaalisen median ongelmallisesta käytöstä. Huolestuttavaa on se, että WHO-Koululaistutkimukseen osallistuneilla 11-, 13- ja 15-vuotiailla suomalaisilla nuorilla sosiaalisen median ongelmallisen käytön havaittiin olevan yleisempää kuin tutkimukseen osallistuneiden muiden maiden nuorilla keskimäärin (Inchley ym. 2020b). Noin joka kymmenes suomalaisnuori täytti tutkimuksessa sosiaalisen median ongelmallisen käytön kriteerit, ja huomattavasti useammalla nuorella, yhteensä 34 prosentilla, sosiaalisen median käyttö oli laadultaan intensiivistä (Paakkari ym. 2021). Sosiaalisen median intensiivisillä käyttäjillä riski sosiaalisen median ongelmallista käyttöä kohtaan saattaa olla kohonnut (Paakkari ym. 2021).

Sosiaalisen median ongelmallisesta käytöstä voidaan tunnistaa riippuvuus myös jotain tiettyä sosiaalisen median palvelua, kuten esimerkiksi Instagramia (Donnelly & Kuss 2016) kohtaan. Osa tutkijoista on sitä mieltä, että pelkän someriippuvuus-termin sijaan tulisi puhua verkkoyhteisöpalveluriippuvuudesta, sillä nuorilla riippuvuudessa on yleensä kyse juuri näiden palveluiden ongelmallisesta käytöstä (Andreassen ym. 2015; Kuss & Griffiths 2017). Toisaalta on epäselvää, muodostuuko riippuvuus sosiaalisen median palveluihin itsessään vai sosiaalisen median mahdollistamiin toimintoihin, kuten esimerkiksi videoiden katseluun (Durkee ym. 2012; Hawi & Samaha 2017).

Sytä sille, miksi juuri sosiaalisen median käyttö voi muodostua nuorelle ongelmalliseksi on monia. Nuori voi kokea sosiaalisen median käytön palkitsevana, sillä sosiaalisen median sovellusten mahdollistamat tykkäykset ja kommentit tuottavat hyvää oloa (Kuss & Griffiths

2017). Esimerkiksi jo pelkkä kyseiseen toimintaan liittyvä vihje, kuten verkkoyhteisöpalvelusta tuleva ilmoitus, voi nostaa aivojen dopamiinitasoa ilman varsinaisen sosiaalisen median sovelluksen avaamista (Volkow ym. 2010; Tanner ym. 2020). Dopamiinilla eli aivojen mielihyvähormonilla on keskeinen rooli eri riippuvuuksien synnyssä (Volkow ym. 2010).

Paljon huomiota sosiaalisen median ongelmallisen käytön kohdalla on saanut myös fear-of-missing-out eli FOMO-ilmiö, jolla tarkoitetaan nuoren pelkoa jäädä jostain paitsi, jos hän ei ole jatkuvasti sosiaalisessa mediassa aktiivinen (Buglass ym. 2017; Oberst ym. 2017). FOMO-ilmiön avulla on pyritty selittämään sitä, miksi nuoren irrottautuminen sosiaalisesta mediasta on vaikeaa, ja sen käyttö saa helposti pakonomaisia piirteitä (Oberst ym. 2017). Tutkimusten mukaan juuri FOMO-ilmiö selittää merkittävän osan nuorten ongelmallisesta sosiaalisen median käytöstä (Pontes ym. 2018; Sanil ym. 2020).

Tarkasteltaessa sosiaalisen median ongelmalliselle käytölle altistavia tekijöitä, on huomioitava myös sosiaalisen median koukuttavuus itsessään (Andreassen ym. 2015). Koska sosiaalinen media on kaupallisena palveluna pyritty luomaan mahdollisimman koukuttavaksi jatkuvasti päivittyvine sisältöineen, voi sen kohtuullinen käyttö olla haastavaa erityisesti nuorille, joille ei ole vielä kertynyt riittävä osaamista sen hallitulle käytölle (Tanner ym. 2020). Tämän on esitetty johtuvan muun muassa siitä, että aivojen itsesäätelystä vastaava etuotsalohko ei ole vielä nuoruudessa täysin kehittynyt (Yurgelun-Todd 2007; Tanner ym. 2020). On mahdollista, että juuri heikon itsesäätelyn vuoksi nuorten sosiaalisen median käyttö saa helposti riippuvuudenomaisia piirteitä (Hormes ym. 2014; Holmgren & Coyne 2017).

3.3.2 Haitat mielenterveydelle ja unelle

Vaikka mielen- ja tunnetilojen vaihtelut kuuluvat normaalina osana nuoruuteen, lisääntyneille psyykkisille oireille on haettu selitystä myös nuorten lisääntyneestä sosiaalisen median käytöstä (Abi-Jaoude ym. 2020; Coyne ym. 2020). Useat tutkimukset ovat vahvistaneet runsaan sosiaalisen median käytön olevan yhteydessä niin masennusoireisiin (Woods & Scott 2016; McCrae ym. 2017; Ivie ym. 2020), ahdistuneisuusoireisiin (Woods & Scott 2016; Yan ym. 2017; Viner ym. 2019) kuin myös heikkoon itsetuntoon (Woods & Scott 2016; Bányai ym.

2017). Toisaalta kaikissa tutkimuksissa sosiaalisen median käytön ja psyykkisten oireiden välistä yhteyttä ei ole raportoitu (Coyne ym. 2020; Vuorre ym. 2021), ja yhteys on mahdollinen myös toisinpäin siten, että psyykkiset ongelmat ennustavat itsessään sosiaalisen median lisääntyntä käyttöä (Ivie ym. 2020). Saattaa olla, että esimerkiksi masennus- tai ahdistusoireita kokevat nuoret hakeutuvat sosiaalisen median palveluiden pariin paetakseen tai helpottaakseen oireitaan (Woods & Scott 2016; Coyne ym. 2020). Psykkisistä oireista kärsivä nuori saattaa myös käyttää sosiaalista mediaa enemmän, koska kokee vuorovaikutuksen olevan siellä helpompaa kuin kasvotusten (Burnell ym. 2016).

Runsas ja etenkin ongelmallinen sosiaalisen median käyttö on yhdistetty nuorilla myös yksinäisyyden tunteeseen (Paakkari ym. 2021), tyytymättömyyteen omaa elämää (Boer ym. 2020) ja kehoa kohtaan (Holland & Tiggeman 2016; Kelly ym. 2018) sekä syömishäiriökäyttäytymiseen (Holland & Tiggeman 2016). Sosiaalisen median käytön ja psykososiaalisten tekijöiden välistä yhteyttä on selitetty muun muassa sillä, että sosiaalisen median käytöllä korvataan muita psyykkisen terveyden kannalta merkityksellisiä tekijöitä, kuten esimerkiksi riittävää unensaantia (Scott ym. 2019), ystävien tapaamista kasvotusten (Coyne ym. 2019) tai liikunnan harrastamista (Viner ym. 2019).

Toisaalta on esitetty, että pelkän sosiaalisen median parissa vietetyn ajan sijaan tulisi tarkastella sitä, miten nuori sosiaalista mediaa käyttää (Seabrook ym. 2016). Etenkin passiivisluontoisen sosiaalisen median käytön, jota esimerkiksi julkaisujen selailu edustaa, on havaittu olevan yhteydessä masennusoireisiin (Frison & Eggermont 2015; Lup ym. 2015; Cataldo ym. 2021). Myös sosiaalisen median mahdollistama sosiaalinen vertailu sekä sosiaalisen median sisällöt itsessään, kuten esimerkiksi ilkeät kommentit, saattavat aiheuttaa nuorelle psyykkisenä oireiluna ilmenevää pahaa mieltä (Best ym. 2014; de Vries ym. 2016; Seabrook ym. 2016; Hawes ym. 2020). Todennäköisesti sosiaalisen median käytön psyykkiset haittavaikutukset saattavat olla useiden eri tekijöiden seurausta, jossa vaikuttavat niin ajallinen panostus, toiminnan luonne sekä persoonalliset- ja ympäristölliset tekijät yhdessä (Keles ym. 2020).

Sosiaalisen median käytöllä on todettu myös haitallisia vaikutuksia nuoren uneen. Erityisesti ilt-aikaisen sosiaalisen median käytön on todettu olevan yhteydessä heikompaan unen laatuun

(Woods & Scott 2016). Tämä voi johtua esimerkiksi sosiaalisen median mieltä aktivoivasta vaikutuksesta, jolloin rentoutuminen ja nukahtaminen vaikeutuvat (Woods & Scott 2016). Puhelimen tuijottaminen juuri ennen nukkumaanmenoa vaikeuttaa nukahtamista myös fysiologisesti, sillä näytön kirkas ja sininen valo saattavat viivästyttää nukahtamista edistävän melatoniinin tuotantoa (Wood ym. 2006).

Heikomman unen laadun lisäksi yöunet saattavat myös jäädä vähäisiksi, sillä sosiaalisen median käyttö viivästyttää nukkumaanmenoa (Scott ym. 2019.) Fobianin ym. (2016) tutkimuksessa havaittiin, että 14-15-vuotiaat nuoret käyttivät älypuhelifonia keskimäärin 34 minuuttia nukkumaanmenonsa jälkeen, ja useat laittoivat puhelimensa yöksi tyynyn alle tai muualle sängyn läheisyyteen (Woods & Scott 2016). Vielä nukahtamisen jälkeenkin sosiaalinen media on potentiaalinen häiriötekijä unelle, sillä nuoret saattavat herätä puhelimesta yön aikana tuleviin ilmoituksiin (Lemola ym. 2015). Pitkittyessään erilaiset univaikeudet voivat vaikuttaa kielteisesti esimerkiksi nuoren akateemiseen suoriutumiseen ja muuhun terveyteen ja hyvinvointiin (Shochat ym. 2014). Univaikeuksista kärsivät etenkin sosiaalista mediaa ongelmallisesti käyttävät nuoret, sillä heidän on havaittu sekä menevän nukkumaan että heräävän myöhemmin ja väsyneempänä kuin sosiaalista mediaa kohtuullisesti käyttävien nuorten (Scott ym. 2019; Buda ym. 2021; Paakkari ym. 2021).

Erilaiset terveys- ja hyvinvointihaitat ovat riski etenkin sosiaalista mediaa ongelmallisesti käyttäville, mutta haittojen ilmenemistä ei voida sulkea pois muidenkaan sosiaalisen median käyttäjien kohdalla (Paakkari ym. 2021). Jatkossa sosiaalisen median käytöstä aiheutuvia haittoja tulisi tarkastella myös sovelluskohtaisesti, sillä niistä jokaisella on omia erityispiirteitään, joten myös haittavaikutukset saattavat vaihdella käytettävän sovelluksen mukaan (Cataldo ym. 2021).

3.4 Ongelmatilanteiden kohtaamista selittäviä tekijöitä

Nuoren sosiaalisessa mediassa kohtaamia ongelmatilanteita on selitetty niin yksilö- kuin ympäristötasotekijöiden kautta (Sonck & de Haan 2013; Notten & Nikken 2016). Ympäristötasotekijöistä mahdollisiksi vaikuttaviksi tekijöiksi on esitetty esimerkiksi perheen

sisäisiä normeja sosiaalisen median käyttöä koskien (Notten & Nikken 2016) tai vanhemman ja nuoren välistä keskinäistä suhdetta (Sonck & de Haan 2013). Tutkimuksissa huomiota on kiinnitetty myös vanhempien asettamiin liiallisiin, tai päinvastoin puutteellisiin, rajoituksiin sosiaalisen median käyttöä koskien (Van den Eijnden ym. 2010; Helsper ym. 2013).

Yksilötason tekijöiksi ongelmatilanteiden kohtaamisen osalta on esitetty muun muassa nuoren ikää, sillä tyypillisesti iältään vanhemmat nuoret kohtaavat nuorempia sosiaalisen median käyttäjiään enemmän ongelmatilanteita (Livingstone & Helsper 2010). Tämän on esitetty johtuvan vanhempien nuorten vapaammasta pääsystä sosiaalisen median palveluihin ja heidän sosiaalisen median monipuolisemmista käyttötottumuksistaan (Livingstone & Helsper 2010). Toisaalta vaikka iältään nuoremmat kohtaavat sosiaalisessa mediassa vähemmän ongelmatilanteita, he kokevat nämä tilanteet useammin haitallisina kuin hieman vanhemmat käyttäjät (Sonck & de Haan 2013). Eroja ongelmatilanteiden kohtaamisessa tai niiden koetussa haitallisuudessa on selitetty myös sillä, että yksilöiden omaamat tiedot ja taidot eli turvataidot sosiaalisessa mediassa toimimiselle poikkeavat toisistaan (Sonck & de Haan 2013).

4 TURVATAIDOT OSANA SOSIAALISEN MEDIAN ONGELMATILANTEITA

Turvataidoilla tarkoitetaan nuoren omaamia tietoja ja taitoja toimia sosiaalisen median ongelmatilanteissa tai jo ennaltaehkäistä niiden muodostumista. Sosiaalisessa mediassa nuoret kohtaavat tilanteita, jotka vaativat heiltä taitoa tunnistaa sekä omat oikeutensa että rajansa, ja tarvittaessa myös puolustaa niitä esimerkiksi mahdollisissa kiusaamis- tai ahdistelutapauksissa (Rodríguez-de-Díos ym. 2018). Pelkkä passiivinen tilanteiden välttäminen ei ole toimintatapana kestävä, vaan nuoren tulisi omata konkreettisia tietoja ja taitoja, joilla mahdollisia ongelmatilanteita voitaisiin ratkaista tai jo ennaltaehkäistä (Livingstone 2014). Valistavan ja vaaroista varoittavan otteen sijaan tulisi keskittyä kehittämään nuoren omia tietoja ja taitoja sosiaalisessa mediassa toimimiselle eli kehittää nuoren sosiaalisen median turvataitoja (Wisniewski ym. 2014; Raskauskas & Huynh 2015).

Riittävät turvataidot takaavat sen, että nuori pystyy nauttimaan sosiaalisen median tuomista eduista ja mahdollisuuksista (Sonck & de Haan 2013; Rodríguez-de-Díos ym. 2018). Tutkimuskirjallisuudessa turvataitojen roolia on tarkasteltu esimerkiksi internetin- (eng. internet literacy) tai digitaitojen (eng. digital literacy) osalta, jolloin turvataidot näyttäytyvät esimerkiksi tietokoneen tai älypuhelimien käytön teknologisenä osaamisena, näihin asennettujen selainten tai ohjelmien käyttövalmiutena tai taitona surffaillla internetissä tai sosiaalisessa mediassa etsien sieltä haluamaansa tietoa (Van Deursen 2010). Käsitteenä sosiaalisen median turvataidot ei ole vakiintunut termi, vaikkakin englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa on käytetty internetin ja sosiaalisen median yhteydessä myös hyvin vastaavanlaista termiä ”safety skills” (Livingstone ym. 2011).

Toisaalta viime vuosina internet- ja digitaitojen osalta on alettu huomioimaan teknologiapainotteisemman näkökulman lisäksi myös yhteydenpidollinen ja sosiaalinen osaaminen, toisin sanoen taidot, jotka korostuvat etenkin sosiaalisessa mediassa (eng. social media literacy) (Pfaff-Rudiger & Riesmeyer 2016). Sosiaalinen osaaminen näyttäytyy sosiaalisessa mediassa esimerkiksi taidokkuutena toimia yhteydenpidollisissa tilanteissa niin tuttujen kuin tuntemattomien henkilöiden kanssa sekä taitona ilmaista itseään oikein (Livingstone 2014). Viime vuosina sosiaalisen median ongelmatilanteita tarkastelevissa

tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota sekä niin sanottuihin ennaltaehkäiseviin taitoihin kuin myös itse tilanteessa käytettäviin coping-keinoihin (Barbovschi & Vandoninck 2014). Näille tilanteessa käytettäville turvataidoille (ts. coping-keinoille) ei ole olemassa yhtä ja selkeää jaottelua, sillä eri tutkimuksissa niitä on lähestytty hieman eri tavoin. Useissa tutkimuksissa on kuitenkin tunnistettu taito hakea tilanteesta tukea tai apua muilta tai taidot toimia tilanteesta teknistä osaamista vaativin tavoin (Raskauskas & Huynh 2015; Vandoninck & d’Haenens 2015).

Vaikka sosiaalisen median aikakaudella kasvaneet nuoret eli niin sanotut ”diginatiivit” ovat usein tottuneita sosiaalisen median palveluiden käyttäjiä, ei tämä automaattisesti tarkoita, että heidän turvataitonsa olisivat sosiaalisessa mediassa turvallisesti toimimiseen nähden riittävällä tasolla (Li & Ranieri 2010). Puutteita on havaittu etenkin taidoissa tuottaa sosiaaliseen mediaan sisältöä (Smahel ym. 2020), arvioida tietoa kriittisesti (Calvani ym. 2012) sekä hakea luotettavaa tietoa oikeista lähteistä (Van Deursen & Van Diepen 2013). Nuorten sosiaalisessa mediassa tarvitsemia turvataitoja on havainnollistettu tarkemmin kuviossa 2.

KUVIO 2. Sosiaalisessa mediassa tarvittavia turvataitoja Rodríguez-de-Díosiä ym. (2018) sekä Smahelia ym. (2020) mukailten.

Vaikka turvataidoista saattaa olla hyötyä sosiaalisen median turvallisessa käytössä, on niiden hyöty ongelmatilanteiden osalta kuitenkin vielä toistaiseksi hieman epäselvä. On esitetty, että turvataidoista voisi olla hyötyä ongelmatilanteiden kohtaamisessa (Livingstone & Helsper 2010; Sonck & de Haan 2013), mutta muutama aiheesta toteutettu tutkimus on osoittanut, että mitä enemmän turvataitoja nuori on omannut, sitä todennäköisempää on myös ongelmatilanteiden kohtaaminen ollut (Livingstone & Helsper 2010; Sonck & de Haan 2013; Rodríguez-de-Díós ym. 2018). Toisaalta pelkän ongelmatilanteiden kohtaamisen sijaan saattaa olla relevantimpaa tarkastella sitä, keille ongelmatilanteista koituu harmia, kuin sitä, ketkä niitä kohtaavat eniten. Ongelmatilanteiden koetussa haitallisuudessa juuri turvataidot saattavat nousta merkittävään rooliin (Livingstone 2014). Toisaalta turvataitojen roolia ei ole olennaista tarkastella ainoastaan ongelmatilanteiden osalta, vaan turvataidot mahdollistavat nuorelle myös sosiaalisen median monipuolisemman ja turvallisemman käytön (Sonck & de Haan 2013; Rodríguez-de-Díós ym. 2018).

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälaisia sosiaalisen median ongelmatilanteita nuoret nostavat esille. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, minkälaisia turvataitoja nuoret nimeävät tarvitsevänsä ongelmatilanteissa toimimiseen ja ennaltaehkäisemiseen.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Minkälaisia sosiaalisen median ongelmatilanteita nuoret nostavat esiin?
- 2) Minkälaisia turvataitoja nuoret nimeävät tarvitsevänsä ongelmatilanteissa toimimiseen ja tilanteiden ennaltaehkäisemiseen?

Tässä tutkimuksessa ongelmatilanteella tarkoitetaan kielteistä tilannetta tai tapahtumaa, jonka nuori voi kohdata käyttäessään sosiaalista mediaa. Nuori voi olla tilanteessa joko itse aktiivisena toimijana, toimen kohteena tai tilanteessa muutoin osallisena. Sosiaalisen median turvataidoilla tarkoitetaan puolestaan nuoren omaamia tietoja ja taitoja toimia sosiaalisen median ongelmatilanteissa sekä toisaalta myös ennaltaehkäistä niiden syntymistä. Nuorilla viitataan tässä tutkimuksessa kuudes- ja kahdeksasluokkalaisiin eli iältään noin 12-15-vuotiaisiin nuoriin.

6 TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT

6.1 Tutkimuksen aineisto ja aineistonkeruu

Tämän laadullisen tutkimuksen aineistona toimii yhdistelmäaineisto, joka koostuu vastauksista kirjallisiin tehtäviin sekä näitä vastauksia täydentävistä ja syventävistä yksilöhaastatteluista. Kirjalliset vastaukset kerättiin erään keskisuomalaisen yhtenäiskoulun kuudes- ja kahdeksaluokkalaisilta oppilailta (N=32) avoimia kysymyksiä sisältävän lomakkeen kautta huhtikuun 2021 aikana. Tutkimukseen osallistuvien oppilaiden tarkempaa ikää ei selvitetty, mutta suomalaisen peruskoulujärjestelmän mukaan kuudesluokkalaiset ovat iältään noin 12-13-vuotiaita ja kahdeksaluokkalaiset puolestaan 14-15-vuotiaita. Oppilaiden vanhempia informoitiin tehtävän toteuttamisesta ja sen tutkimuksellisesta tarkoituksesta Wilma-viestinä lähetetyn tutkimustiedotteen (liite 5) kautta. Oppilaat vastasivat tehtävään anonyymisti, osana tavallisen koulupäivän oppituntia. Kirjallisessa tehtävässä nuoria pyydettiin kertomaan sosiaalisen median mahdollisista ongelmatilanteista sekä tilanteiden ratkaisemiseen ja ennakoimiseen tarvittavista tiedoista ja taidoista eli turvataidoista (liite 6). Kirjalliset vastaukset kerättiin osana liikuntatieteellisen tiedekunnan Turvallisesti Somessa -tutkimushanketta.

Täydentääkseen kirjallisten vastausten antia, samaisesta aiheesta toteutettiin myöhemmin keväällä yksilöhaastatteluja. Haastatteluiden sisältö vastasi teemoiltaan kirjallista tehtävänantoa, mutta haastattelut antoivat mahdollisuuden syventyä aiheisiin perinpohjaisemmin sekä esittää haastateltaville tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä, haastattelumenetelmän tuomien etujen mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018). Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina, jolloin haastateltaville tarjottiin mahdollisuus kertoa vapaasti omista ajatuksistaan, mutta samalla varmistettiin käsiteltävien teemojen yhtenäisyys eri haastattelujen välillä (Tuomi & Sarajärvi 2018). Haastattelurunko muodostui kolmesta pääteemasta, jotka olivat 1) sosiaalisen median käyttö 2) sosiaalisen median ongelmatilanteet sekä 3) sosiaalisen median turvataidot. Haastattelurungon toimivuus varmistettiin etukäteen pilottihaastattelun avulla, jonka myötä haastattelurunkoon tehtiin muutamia tarvittavia parannuksia kysymysten muotoilun osalta. Haastattelurunko on esitelty kokonaisuudessaan liitteessä 9.

Haastateltavat rekrytoitiin samaisen yhtenäiskoulun kuudesluokkalaisista oppilaista, jotka olivat aikaisemmin keväällä vastanneet aiheita käsittelevään kirjalliseen tehtävään. Oppilaita sekä heidän vanhempiaan informoitiin mahdollisuudesta osallistua haastatteluun Wilma-viestin välityksellä lähetetyn tutkimustiedotteen (liite 7) kautta, ja haastatteluun osallistumisen painotettiin olevan täysin vapaaehtoista sekä tapahtuvan hyvien tutkimuskäytänteiden mukaisesti. Haastatteluun osallistumista varten tuli palauttaa kirjallinen suostumus (liite 8), josta löytyisivät sekä nuoren että hänen huoltajansa allekirjoitukset. Vapaaehtoisia haastateltavia oli kuudesluokkalaisissa kaksi (N=2), ja haastattelut toteutettiin toukokuussa 2021 tavallisen koulupäivän aikana. Haastattelut toteutettiin koulun tiloissa tilan rauhallisuus huomioiden, ja haastatteluiden tallennus varmistettiin digitallentimella. Koronapandemian aiheuttamien rajoitusten sekä vaihtelevien lähi- ja etäopetusjaksojen vuoksi haastateltavia ei ollut mahdollista rekrytoida enempää. Haastateltavien vähäisestä määrästä huolimatta, haastattelut toivat aiheesta toivottua lisäymmärrystä kirjallisten vastausten rinnalle.

Seuraavaksi haastatteluäänitteet (39 min) litteroitiin kirjalliseen muotoon. Haastattelut litteroitiin mahdollisimman sanatarkasti auki, mutta usein toistuvat täytesanat (kuten ”niinku” ja ”sillee”) jätettiin litteroimatta, mikäli ne toistuivat useasti, eivätkä olleet sisällön kannalta merkityksellisiä. Litterointivaiheessa poistettiin myös kaikki mahdolliset tunnistetiedot, jotka liittyivät haastateltaviin. Kirjallisten tehtävien osalta aineisto tuli valmiina, joten vastaukset olivat jo valmiiksi puhtaaseen muotoon kirjoitettuja, ja niissä mahdollisesti esiintyvät tunnistetiedot oli näin poistettu. Haastatteluista ja kirjallisista tehtävistä kertyneet aineistot yhdistettiin omaksi yhteiseksi Word-tiedostokseen, jolloin analysoitavaa aineistoa kertyi yhteensä 35 sivun verran (Times New Roman, fonttikoko 12, riviväli 1,5).

6.2 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä Tuomea ja Sarajärveä (2018) mukaillen. Menetelmänä sisällönanalyysi mahdollistaa kirjalliseen muotoon saatettujen dokumenttien systemaattisen analysoinnin tutkimustehtävän näkökulmasta lähestyen (Tuomi & Sarajärvi 2018). Sisällönanalyysin tarkoituksena on järjestää aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon, jotta johtopäätösten tekeminen ja esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastaaminen olisi

mahdollista (Schreier 2012, 4). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aikaisemmillä havainnoilla tai teorioilla ei tulisi olla vaikutusta analyysin toteuttamiseen, vaan löydetty luokat nousevat aineistosta käsin (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tämän toteutuminen voi olla kuitenkin käytännössä vaikeaa, sillä esimerkiksi tutkijan käyttämät käsitteet tai valittu tutkimusasetelma ovat jo jossain määrin tutkijan omista ennako-oletuksista kumpuavaa (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Ensimmäisessä analyysivaiheessa aineisto luettiin huolellisesti useaan kertaan läpi aineiston kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Ennen varsinaisen analyysin aloittamista, tutkijan tulee määrittää käytettävä analyysiyksikkö ja merkitysyksikkö (Schreier 2012, 129). Tässä tutkimuksessa kirjallinen vastaus tai haastattelu muodosti analyysiyksikön ja merkitysyksiköllä tarkoitettiin puolestaan tutkimuskysymyksen näkökulmasta aineiston merkityksellistä osaa, eli tässä tapauksessa sosiaalisen median ongelmatilannetta tai turvataitoa kuvaavaa ilmaisua. Tämän jälkeen aineistosta etsittiin tutkimuskysymyksen kannalta merkityksellisiä ajatuskokonaisuuksia, ensin ongelmatilanteiden ja myöhemmin turvataitojen näkökulmista lähestyen.

Merkitysyksiköksi määriteltiin yksi ajatuskokonaisuus, ja se saattoi olla yhden tai useamman lauseen mittainen kokonaisuus tai pelkkä yksittäinen sana vastauksen laajuudesta riippuen. Merkitysyksiköt merkittiin aineistoon korostusväreillä, ja myöhemmin kaikki merkityksellisinä pidetyt ilmaisut siirrettiin erilliseen dokumenttiin. Näin aineistosta saatiin karsittua tutkimuksen kiinnostuksen ulkopuolella oleva sisältö pois, sillä sisällönanalyysissä kaikkea dokumentin tarjoamaa tietoa ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää mukaan itse analyysiin (Schreier 2012, 7). Analyysi toteutettiin ongelmatilanteiden ja turvataitojen osalta erikseen, joten kummallekin käsiteltävälle teemalle muodostettiin omat erilliset dokumenttinsa. Kun merkitysyksiköt oli muodostettu, ne myös pelkistettiin muuttaen ilmaisujen sanomaa tiiviimpään muotoon. Tässä analyysivaiheessa huomattiin, että monet nuorten vastauksista olivat jo valmiiksi varsin tiiviitä, eikä monia ilmaisuja ollut mahdollista enää huomattavasti pelkistää. Joistakin ajatuskokonaisuuksista saattoi kuitenkin muodostua yksi tai useampi pelkistetty ilmaisu.

Analyysin seuraavassa vaiheessa pelkistetyistä ilmauksista etsittiin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia niiden sisältöä vertailemalla (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tässä käytettiin apuna tekstinkäsittelyohjelman erilaisia korostusvärejä siten, että samaa ilmiötä kuvaavat merkitysyksiköt merkittiin keskenään samalla värillä. Erilaisten värikoodien kautta aineistoa ryhmiteltiin ja näin merkitysyksiköistä muodostettiin alaluokkia. Kun alaluokat oli muodostettu, jokainen alaluokka nimettiin sen sisältöä mahdollisimman tarkasti kuvaavalla termillä. Aineiston analyysia jatkettiin vertailemalla ja yhdistelemällä samansisältöisiä alaluokkia keskenään ja muodostamalla niistä yläluokkia. Aineiston rikkaudesta riippuen, alaja yläluokkien lisäksi sisällönanalyysissa voidaan muodostaa vielä yläluokkia kokoavia pääluokkia (Tuomi & Sarajärvi 2018). Luokkien yhdistämistä tulee kuitenkin jatkaa vain niin kauan kuin se on aineiston näkökulmasta tarkoituksenmukaista, ja etukäteen ei voida tietää minkä tasoisia luokkia aineistosta voidaan muodostaa (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tässä tutkimuksessa aineiston analyysia ei jatkettu enää yläluokkatasoa pidemmälle, sillä sitä ei nähty tarpeellisena eikä aineisto sitä toisaalta mahdollistanut. Tässä tutkimuksessa käytän kuitenkin yläluokasta käsitettä pääluokka tutkimuksen tuloksia raportoidessani. Valmis analyysikehys muodostui ongelmatilanteiden kohdalla kuudesta eri pääluokasta ja turvataitojen kohdalla muodostuneita pääluokkia oli viisi. Esimerkki analyysin etenemisestä on annettu taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Esimerkki analyysin etenemisestä valikoiduista alkuperäisilmauksista pääluokkatasolle.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka
4.1 ”Instagramissa se jos on yksityinen tili niin sitte jos joku koittaa laittaa sulle vaikka viestin, niin sit se on vähä silleen (ongelmallista) että, ku sä et oo ikinä ees kuullu siitä.”	Tuntemattomat käyttäjät laittavat viestejä, vaikka olisi yksityinen tili	Vuorovaikutus tuntemattomien kanssa	Kontaktit tuntemattomien kanssa
3.18 ”Tai vaikka siellä snäpissä koska siellähän pystyy addata randomeita niin jos ne vahingossa addaa jonkun randomin, joka näyttää siltä sen kaverilta, että sillä on sama nimi melkein, ja sit se ei oookkaan sen kaveri.”	Sosiaalisessa mediassa voi vahingossa lisätä kaverikseen tuntemattoman henkilön		
1.1 ”Joku tuntematon laittaa sinulle viestiä... [...] Et kuitenkaan tiedä kuka viestin takana on ja onko hän vaarallinen.”	Tuntemattoman viestin lähettäjän henkilöllisyydestä ei voi olla varma	Epävarmuus tuntemattoman henkilöllisyydestä	
3.8 ”No se (tuntematon) voi olla vaikka huijari. Tai se voi olla ihan mikä tahansa.”	Tuntematon henkilö voi olla kuka tahansa		
1.14 ”Hänen kuvat voi ladata ilman hänen lupaa. Hän voi ladata toisen ihmisen kuvan ilman lupaa. Hän voi ladata kuvan ilman kuvanottajan lupaa.”	Toisten ihmisten kuvia voidaan ladata ilman lupaa	Kuvien väärinkäyttö	Tietoturvaongelmat
1.30 ”Kuvien kopioiminen/esittäytyminen toisena: Jakaa toisen kuvia ilman lupaa tai esittää olevansa joku muu.”	Toisten kuvien luvatta jakaminen tai käyttäminen		
3.22 ”Ja sit niin ja koska screenshotti ottaa ja sitte se kaveri voi laittaa sen sun kuvan julkiseksi niin sit seki on vähä niinku sääntöjen rikkomista.”	Julkaisusta voidaan ottaa näyttökuva ja laittaa se julkiseksi	Julkaisujen leviäminen	
3.12 ”No ehkä just jos ne on siellä iigeessä ja sit laittaa vahingossa jonku videon, ja sit se onki yhtäkkiä niinku julkinen.”	Sosiaalisen median julkaisu voi vahingossa päätyä julkiseksi		

7 TULOKSET

7.1 Sosiaalisen median ongelmatilanteet

Nuoret nostivat monipuolisesti esiin sosiaalisen median ongelmatilanteita. Analyysin myötä pääluokiksi muodostuivat kiusaamistilanteet, seksuaalinen häirintä, kontaktit tuntemattomien kanssa, tietoturvaongelmat, haitallinen sisältö sekä riippuvuus sosiaaliseen mediaan (kuvio 3).

KUVIO 3. Nuorten esiin tuomia sosiaalisen median ongelmatilanteita. Kuviossa isommat ympyrät ilmentävät pääluokkia ja pienemmät alaluokkia.

7.1.1 Kiusaamistilanteet

Yhdeksi pääluokaksi analyysin myötä muodostuivat kiusaamistilanteet, joihin kuuluvat alaluokat olivat loukkaava kohtelu ja uhkailu, ilkeä kommentointi, ryhmien ulkopuolelle jättäminen sekä valheellisen tai yksityisen tiedon levittäminen. Kiusaamistilanteet näyttäytyivät nuorten puheissa sekä suorina että epäsuorina kiusaamistapauksina. Nuoret mainitsivat kiusaamista ilmenevän sosiaalisen median julkaisujen kommentteissa, joissa kiusaaminen näyttäytyy haukkumisena ja ilkeänä kommentointina. Haukkumisen kerrottiin kohdistuvan useimmiten toisen nuoren ulkonäköön, vaatteisiin tai nimeen, ja haukkumista kuvailtiin tapahtuvan yhden tai useamman henkilön toimesta.

”Olet laittanut kuvan Instagramissa ja julkaissut sen. Sitten kommentteihin tulee yksi ihminen, joka alkaa haukkua sinua, että olet ruma ja muita loukkaavia nimiä.” 2.12

”No jos joku vaikka on tehny videon ihan huvikseen ja sitte siellä on koko kommentit täynnä jotain vihakommentteja, niin se on vähä (ongelmallista).” 4.2

”Nettikiusaaminen, jossa haukutaan ihmistä ulkonäön perusteessa yksin tai ryhmässä.” 2.13

Ilkeän kommentoinnin ja haukkumisen lisäksi kiusaaminen näyttäytyi nuorten puheissa myös muun kaltaisena loukkaavana kohteluna. Tämä saattoi tarkoittaa esimerkiksi toisen tahallista ärsyttämistä jotain loukkaavaa lähettämällä tai lisäilynä sosiaalisen median ryhmiin ilman toisen omaa halukkuutta. Kiusaaminen saattoi näyttäytyä myös uhkailuna tai kiristämisenä. Erään nuoren mukaan tämä voisi ilmetä esimerkiksi uhkailuna toisen asuinpaikan tietämyksellä. Loukkaava kohtelu saattoi ilmetä myös rasismina tai syrjintänä.

”Ja se, että saat uhkauksia esim. tiedän missä asut.” 2.29

”Ehkä jossain WhatsAppissa, jos sut lisätään johonki ryhmään ja sit sä poistut ja sit sut lisätään uudestaan niin ehkä sillei.” 3.1

Epäsuoriin kiusaamistilanteisiin voidaan puolestaan nähdä kuuluvaksi nuorten kuvailut tilanteista, joissa kiusaaminen näyttäytyy hieman piilotellumpana. Tämänkaltaiset tilanteet tarkoittivat toisen henkilön jättämistä sosiaalisen median ryhmien ulkopuolelle tai toisen syrjimistä. Nuoret myös mainitsivat, että sosiaalisessa mediassa saatetaan levittää toisesta tahallisesti valheellista tai yksityistä tietoa eteenpäin.

” Esim. jostain saatetaan levittää jotain tietoa joka ei ole edes totta.” 2.14

”Saatetaan levittää toisesta esim. yksityisasiota tai saatetaan jättää ryhmän ulkopuolelle.”
2.25

7.1.2 Seksuaalinen häirintä

Toinen analyysin myötä muodostunut pääluokka oli seksuaalinen häirintä, jonka alaluokkiin kuuluivat ahdistelevat viestit, alastonkuvien pyytäminen tai vastaanottaminen, seksuaalinen hyväksikäyttö sekä arkaluonteisten kuvien levittäminen. Seksuaalinen häirintä ilmeni nuorten puheissa sellaisina sosiaalisen median tilanteina, joissa nuorelle lähetetään hänen haluamattaan alastonkuvia, kuten esimerkiksi kuvia sukuelimistä. Kuvien vastaanottamisen lisäksi, nuoret toivat esiin, että kuvia saatetaan myös pyytää nuorilta itseltään. Ongelmallisena pidettiin myös toisten arkaluonteisten kuvien levittämistä sosiaalisessa mediassa eteenpäin.

” Jotkut miehet laittavat sukuelimistään kuvia” 1.2

”Joku pyytää lähettämään alastomia kuvia.” 1.10

”Sinusta joku voi levittää arkaluontoisia kuvia.” 1.36

Kuvien kautta tapahtuvan ahdistelun lisäksi seksuaalinen häirintä näyttäytyi ahdistelevina ja häiritsevinä viesteinä, joita nuorten mukaan voisi saada esimerkiksi tuntemattomilta sosiaalisen median käyttäjiltä. Vastauksissa tuli ilmi tyttöjen suurempi riski joutua seksuaalisen häirinnän kohteeksi.

”Ahdistelua esim. Snapchatin välityksellä. Erityisesti tyttöjä saatetaan ahdistella ja kysellä kuvia somessa.” 1.39

”Toinen henkilö tulee laittamaan häiritseviä ja ahdistelevia viestejä.” 1.15

Tilanteet, joissa oli kyse aikuisen nuoreen kohdistamasta seksuaalisesta häirinnästä, katsottiin kuuluvaksi seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Näitä tilanteita nuoret kuvailivat käyttäen selkeästi aikuiseen viittaavia sanoja, kuten mies tai aikuinen. Myös grooming-ilmiö, eli tilanne, jossa aikuinen pyrkii luomaan nuoreen luottamuksellisen suhteen seksuaalisen hyväksikäytön mahdollistamiseksi, nousi esiin.

”Tyttö juttelee miehen kanssa ja mies alkaa laittaa alastomia kuvia.” 1.18

7.1.3 Kontaktit tuntemattomien kanssa

Kolmas muodostunut pääluokka oli kontaktit tuntemattomien kanssa, ja tämän pääluokan alaluokkiin kuuluivat kommunikaatio tuntemattomien kanssa sekä epävarmuus toisen identiteetistä. Nuoret pitivät ongelmallisena sitä, että tuntemattomat käyttäjät lähestyvät sosiaalisessa mediassa viestein ja ehdotuksin, vaikka oma sosiaalisen median tili olisi yksityinen. Toisaalta eräs nuori kuvaili tilannetta myös siten, että sosiaalisessa mediassa saattaa vahingossa myös itse lähestyä tuntematonta henkilöä, mikäli häntä erehtyy luulemaan tutukseen. Nuorille aiheutti myös epäilystä tuntemattoman käyttäjän todellinen henkilöllisyys ja käyttäjän mahdollinen vaarallisuus. Tuntemattomien käyttäjien lisäksi selkeän feikkiprofiilin kautta lähestyminen nähtiin ongelmallisena.

”Vaikka siellä snäpissä koska siellähän pystyy addata randomeita niin jos ne vahingossa addaa jonkun randomin, joka näyttää siltä sen kaverilta, että sillä on sama nimi melkein, sit se ei ookkaan sen kaveri.” 3.18

”Instagramissa se jos on yksityinen tili niin sitte jos joku koittaa laittaa sulle vaikka viestin, niin sit se on vähä silleen (ongelmallista) että, ku sä et oo ikinä ees kuullu siitä.” 4.1

”Joku tuntematon laittaa sinulle viestiä ja haluaa tavata tai kysyy, että voitko lähettää kuvan omasta naamastasi. Et kuitenkaan tiedä kuka viestin takana on ja onko hän vaarallinen.” 2.1

7.1.4 Tietoturvaongelmat

Neljäs analyysin myötä muodostunut pääluokka oli tietoturvaongelmat. Alaluokat tämän aiheen osalta olivat kuvien väärinkäyttö, julkaisujen leviäminen, yksityisasioiden tiedustelu sekä iästä valehtelu. Nuoret nostivat esiin huolen liittyen omien tai toisten kuvien väärinkäyttöön, joka saattaisi ilmetä omien tai toisten kuvien luvatta lataamisena, eteenpäin jakamisena tai käyttämisenä. Toisen kuvan luvatta käyttämisen kerrottiin tarkoittavan tilannetta, jossa esiinnyttäen kokonaan toisena henkilönä.

”Kuvien kopioiminen / esittäytyminen toisena: Jakaa toisen kuvia ilman lupaa tai esittää olevansa joku muu.” 1.30

Kuvien väärinkäytön lisäksi nuoret toivat ilmi julkaisujen, kuten kuvien ja videoiden, mahdollisen leviämisen. Julkaisujen leviämistä kuvailtiin tapahtuvan käyttäjistä itsestään riippumatta, sillä sosiaalisen median julkaisuista saatetaan ottaa näyttökuvia ja näin levittää niitä muille käyttäjille eteenpäin. Toisaalta julkaisujen leviämistä saattaisi tapahtua myös vahingossa nuoren omasta toimesta, mikäli sosiaaliseen mediaan julkaisee jotain ajattelemattaan. Lisäksi ongelmallisena pidettiin sosiaalisen median julkaisujen pysyvyyttä, sillä kerran julkaistua ei saa myöhemmin välttämättä enää poistettua.

”No ehkä just jos ne on siellä iigeessä ja sit laittaa vahingossa jonku videon, ja sit se onki yhtäkkiä niinku julkinen.” 3.16

”Ja sit niin ja koska screenshotti ottaa ja sitte se kaveri voi laittaa sen sun kuvan julkiseksi niin sit seki on vähä niinku sääntöjen rikkomista.” 3.26

Samaiseen ilmiöön liittyen, nuoret nostivat ongelmatilanteena esiin myös mahdolliset yksityistietoja kalastelevat viestit. Myös sosiaalisen median heikosti valvottuja ikärajoja pidettiin ongelmallisena, sillä nuorten käyttäjien on näin helppo valehdella omasta iästään.

”Tosi nuorena jo pääsee vaikka mihin, ja sitte ku ne huijaa niitä niiden iäkiä että ne pääsee sinne aiemmin. Ne luo vaan toisen tilin ja huijaa niiden iän.” 3.24

7.1.5 Haitallinen sisältö

Viides muodostunut pääluokka oli haitallinen sisältö, ja siihen kuuluvat alaluokat pitivät sisällään huumeiden kaupustelun, rahalliset huijaukset sekä muokatut kuvat. Instagramvaikuttajien muokattuja kuvia pidettiin ongelmallisena, sillä ne saattaisivat aiheuttaa muille sosiaalisen median käyttäjille pahaa mieltä.

”Huijaamista missä huijataan rahaa.” 2.22

”No jos ne kattoo niitä kuuluisia ig tähtiä, niin sitte ku ne ei oo ite samanlaisia niin seki voi tehdä niistä surullisia vaikka ne oikeesti ne vaan varmaan käyttää photoshoppia ainaki jotkut.” 3.23

7.1.6 Riippuvuus sosiaaliseen mediaan

Viimeinen analyysin myötä muodostunut pääluokka oli riippuvuus sosiaaliseen mediaan. Riippuvuuden nähtiin syntyvän ensisijaisesti pelaamista kohtaan, mutta myös laajemmin koko internetiin ja sosiaaliseen mediaan.

”Esim mitä mä oon kuullu niin jotkut saattaa pelata vaikka neljäki tuntia päivässä. Niin se kuulostaa musta ihan tyhmältä.” 3.4

H: Miksi sä näät sen tyhmänä?

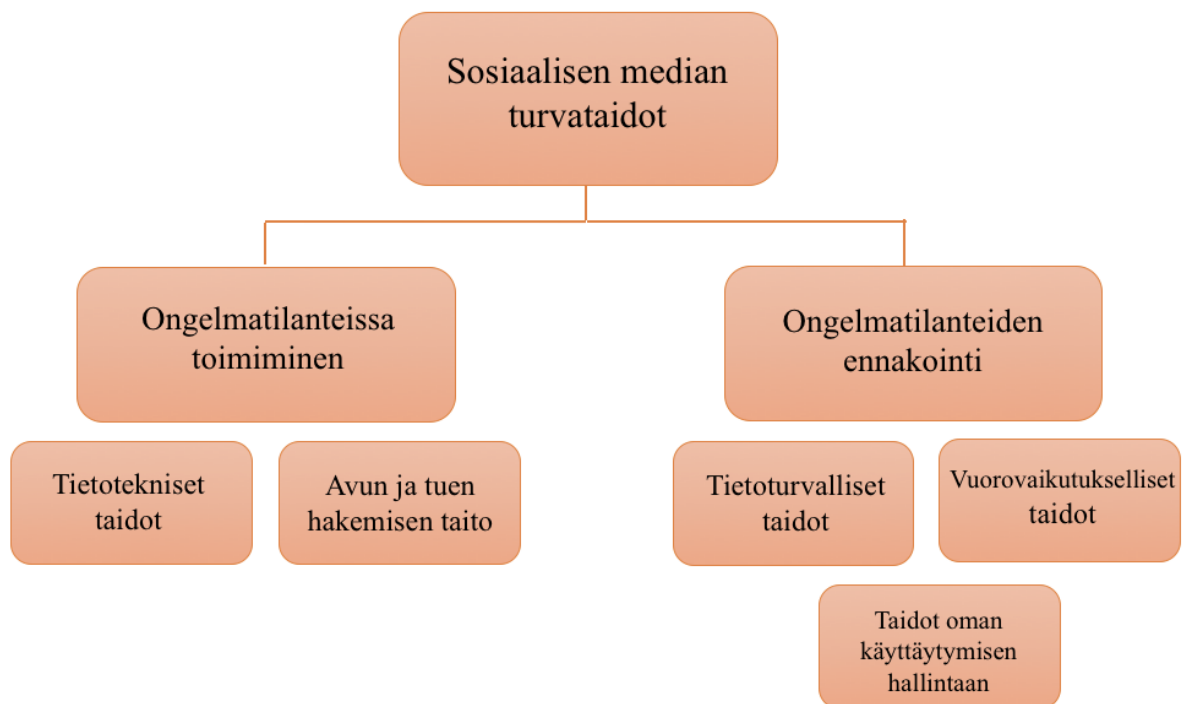
”No koska eka se on ihan kivaa, mut sit se menee semmoselle överiksi niin sit se ei oo enää kivaa. Ja sillee et se on riippuvainen.” 3.4

H: Näkisitkö sä, että se riippuvuus..Niin on siihen pelaamiseen?

”No varmaan siihen niinku koko juttuun. Että kaikkeen voi tulla riippuvaiseksi.” 3.5

7.2 Sosiaalisen median turvataidot

Nuorilta kysyttiin sosiaalisessa mediassa tarvittavista turvataidoista sekä ongelmatilanteissa toimimisen että ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen näkökulmista (kuvio 4).

KUVIO 4. Sosiaalisen median turvataidot ongelmatilanteissa toimimisen ja ennaltaehkäisemisen osalta.

7.3 Ongelmatilanteissa toimiminen

Nuoret nostivat esiin ongelmatilanteissa toimimiseen tarvittavia turvataitoja. Analyysin myötä muodostuneet pääluokat olivat avun ja tuen hakemisen taito sekä tietotekniset taidot (kuvio 5).

KUVIO 5. Nuorten nimeämiä turvataitoja ongelmatilanteissa toimimiseen. Kuviossa isommat ympyrät ilmentävät pääluokkia ja pienemmät alaluokkia.

7.3.1 Avun ja tuen hakemisen taito

Analyysin myötä yhdeksi pääluokaksi muodostui avun ja tuen hakemisen taito, ja tähän kuuluvat alaluokat olivat ”osaa hakea apua aikuiselta” sekä ”tietää kehen ottaa yhteyttä”.

Nuorten esiin nostama taito hakea apua aikuisilta tarkoitti nuorten puheissa valmiutta kertoa mahdollisesta ongelmatilanteesta aikuiselle sekä taitoa pyytää aikuiselta tukea ja apua tilanteeseen. Aikuisilla tarkoitettiin tyypillisimmin nuoren omia vanhempia, etenkin äitiä, mutta toisaalta myös omaa opettajaa tai esimerkiksi ongelmatilanteessa mukana olevan toisen nuoren vanhempaa. Toisaalta tarvittavana tietämyksenä nähtiin se, että nuoren tulisi tietää kehen tietyn ongelmatilanteen kohdatessaan tulisi ottaa yhteyttä. Nuoret mainitsivat, että esimerkiksi nettikiusaamisen tai seksuaalisen häirinnän osalta tulisi tarvittaessa osata ottaa yhteyttä poliisiin.

”Kertoa vaikka vanhemmille tai opettajalle.” 3.30

”Soittaa poliisille tai sanoa vanhemmille / aikuisille.” 1.29

”Nettikiusaamistilanteessa voisi kertoa jollekin aikuiselle ja kiusaajan huoltajaan voisi ottaa yhteyttä.” 1.21

7.3.2 Tietotekniset taidot

Tietotekniset taidot muodostuivat yhdeksi pääluokaksi ja sen alaluokat olivat ”osaa estää käyttäjiä”, ”osaa ottaa näyttökuvan”, ”osaa poistaa sisältöä” sekä ”osaa sammuttaa laitteen”. Nuoret nostivat esiin, että ongelmatilanteessa esimerkiksi kiusaava tai ahdisteleva henkilö tulisi osata estää, jolloin henkilöstä olisi heidän mukaansa mahdollista päästä kokonaan eroon. Myös näyttökuvan ottaminen nähtiin kannattavana taitona, siltä varalta, jos ongelmatilanteeseen liittyvä sisältö ehdittäisiin poistaa. Toisaalta mainittiin, että esimerkiksi ilkeät kommentit tulisi tarvittaessa itse osata poistaa omalta sivultaan. Myös taitoa sammuttaa tai sulkea laite, jolla sosiaalista mediaa käytettiin, pidettiin tärkeänä.

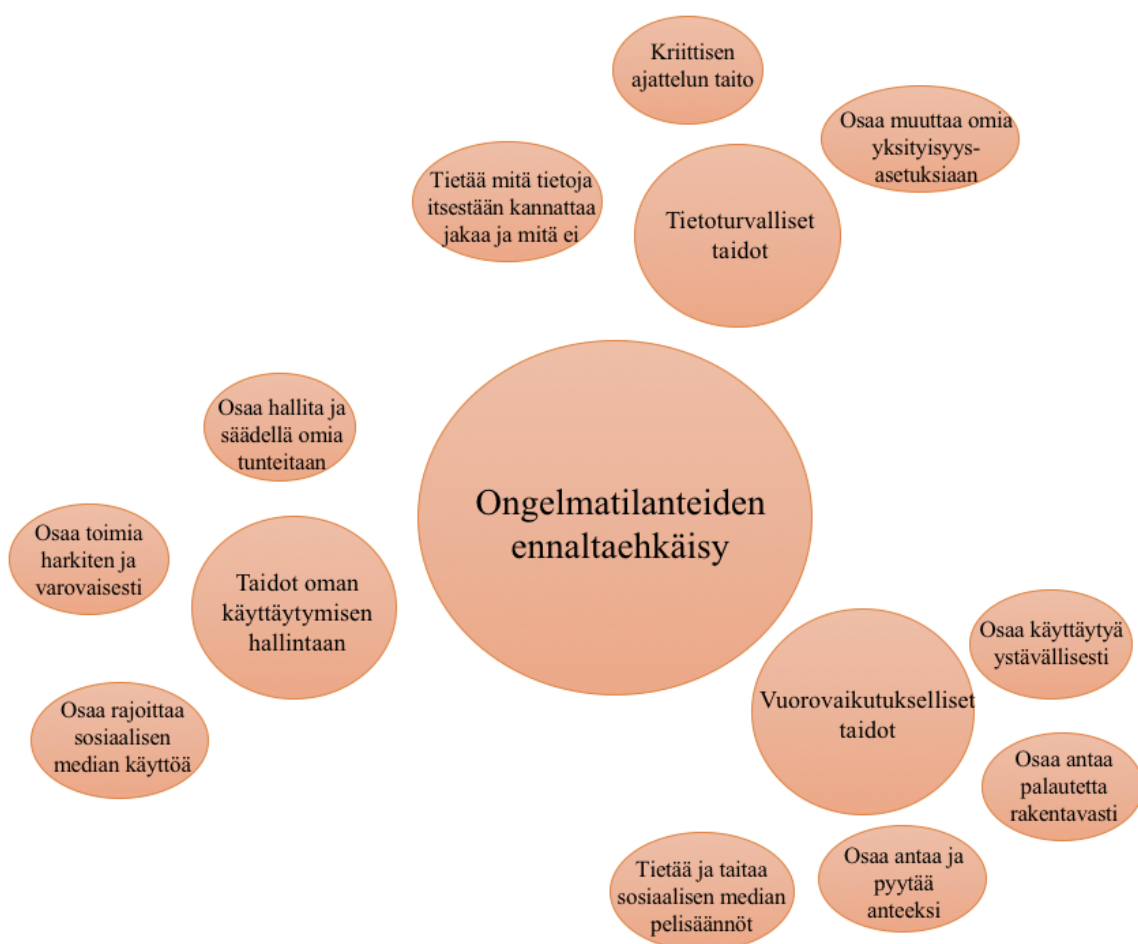
”Estää sellaiset henkilöt jotka kommentoivat ilkeästi.” 3.17

”Ottaisit kuvankaappauksen siltä varalta jos viestit poistettaisiin.” 1.12

”No jos joku vaikka kommentoi jotain sun videoon, niin otat vaikka näyttökuvan siitä.” 6.1

7.4 Ongelmatilanteiden ennaltaehkäisy

Nuoret nostivat esille myös ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi tarvittavia turvataitoja. Analyysin myötä muodostuneet pääluokat olivat tietoturvalliset taidot, taidot oman käyttäytymisen hallintaan sekä vuorovaikutukselliset taidot. Vaikka nuorilta kysyttiin turvataidoista nimenomaan ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen näkökulmasta, toimivat nuorten mainitsevat taidot myös yleisinä edellytyksinä käyttää sosiaalista mediaa turvallisesti.

KUVIO 6. Nuorten nimeämiä turvataitoja ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi. Kuviossa isommat ympyrät ilmentävät pääluokkia ja pienemmät alaluokkia.

7.4.1 Tietoturvalliset taidot

Ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen osalta yhdeksi pääluokaksi muodostuivat tietoturvalliset taidot. Alaluokkiin lukeutuivat ”osaa muuttaa omia yksityisyysasetuksiaan”, ”tietää mitä tietoja itsestään kannattaa jakaa ja mitä ei” sekä ”kriittisen ajattelun taito”. Taito muuttaa omia yksityisyysasetuksiaan tarkoitti oman sosiaalisen median tilin muuttamista tarvittaessa yksityiseksi. Tätä taitoa pidettiin tärkeänä, koska silloin käyttäjä pystyy itse hallitsemaan mahdollisia seurauspyyntöjään ja näin näkemään kenellä on pääsy omaan sisältöön. Toisaalta taito muuttaa omia yksityisyysasetuksiaan näkyi myös taitona rajoittaa omien julkaisujen kommentointimahdollisuutta, jolloin julkaisuihin ei voitaisi kommentoida ilkeästi.

”Jos ei halua että kukaan muu näkee sinun videoita, niin pistä yksityiseksi käyttäjä.” 2.31

”Käyttäjätilin voi myös laittaa yksityiseksi jolloin pitää lähettää seurauspyyntö jos haluaa seurata jotakin henkilöä tämän jälkeen käyttäjä voi hylätä tai hyväksyä seurauspyyntö.” 3.19

”Voisi laittaa kommentit jo valmiiksi pois päältä, kun kuvan julkaisee.” 4.12

Tietoturvalliset taidot näyttäytyivät myös tietämyksenä siitä, mitä tietoja sosiaalisessa mediassa kannattaisi itsestään jakaa ja mitä ei. Nuoret nostivat esiin, että esimerkiksi omaa asuinpaikkaansa ei tulisi paljastaa tai muutenkaan kertoa liikaa tietoja itsestään. Toisaalta kaikista nuorten vastauksista ei tarkemmin tullut ilmi, mitä tietoja mahdollisesti kannattaisi jättää kertomatta.

”Ei pidä kertoa kaikkea itsestä eikä antaa jatkossakaan tietoa kellekään.” 4.23

”Ei mennä tapaamaan tuntemattomia tai anneta liikaa tietoa itsestä.” 2.4

Ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen osalta nuoret nostivat esiin myös kriittisen ajattelun taidon. Nuoret kuvailivat tätä taitoa tarvittavan esimerkiksi tilanteissa, joissa tuntemattomat

käyttäjät lähettävät seurauspyyntöjä tai tilanteissa, joissa sosiaalisessa mediassa törmää epäilyttäviin linkkeihin tai mahdollisiin valesivustoihin.

”Sit kannattaa kattoo vaan niinku hyvät kaverit et ei ota mitään ihan random jotka sä oot nähnyt kerran jossain ulkona. Ja sit ne on ollu sun kaverin kaverin kavereita.” 5.4

”Ei lisää kaveriksi randomeita ja ei paina linkkejä jos niitä lähetetään.” 4.1

7.4.2 Vuorovaikutukselliset taidot

Vuorovaikutukselliset taidot muodostuivat yhdeksi pääluokaksi, ja tähän kuuluvat alaluokat olivat ”osaa käyttäytyä ystävällisesti”, ”osaa antaa palautetta rakentavasti”, ”osaa antaa ja pyytää anteeksi” sekä ”tietää ja taitaa sosiaalisen median pelisäännöt”. Nuorten mukaan sosiaalisessa mediassa kaikkia kohtaan tulisi osata olla ystävällinen eikä ketään tulisi kiusata tai haukkua. Toimivana pidettiin sääntöä siitä, että sosiaalisessa mediassa ihmiset tulisi osata kohdata samoin kuin kasvotusten. Ystävällisen käyttäytymisen lisäksi, mahdollinen kielteinen palaute tulisi osata antaa sosiaalisessa mediassa rakentavasti ja tarvittaessa osata pyytää ja antaa anteeksi. Näin toimimalla voitaisiin osaltaan ennaltaehkäistä ongelmatilanteiden muodostumista.

”No varmaan, että ei kannata sanoa mitään ilkeetä tai pitää sanoa silleen mitä pystys sanomaan sille kasvokkain.” 5.1

”Kenestäkään ei puhuta pahaan toiselle, ollaan ystävällisiä ja puhutaan kiltisti.” 2.23

”Jos haluaa antaa negatiivista palautetta, niin antais sen rakentavasti eikä sillee että jotenki huonosti.” 5.7

Vuorovaikutuksellisiin taitoihin kuului myös sosiaalisen median pelisäännöistä tietoisena oleminen sekä taito toimia niiden mukaisesti. Nuoret nostivat esiin, että sosiaalisessa mediassa

tulee olla tietoinen siitä mitä saa tehdä ja sanoa ja mitä puolestaan ei. Tästä tietoisuudesta nuoret käyttivät nimitystä ”somen pelisäännöt” tai ”nettietiketti”.

”Tietää miten somessa toimitaan, mitä saa sanoa ja mitä ei.” 2.13

”Nuorille voi opetella ihmisten oikeuksia ja velvollisuuksia sosiaalisessa mediassa. Esim. kuvanottajan oikeuksia, ei saa ladata toisen ihmisen kuvaa ilman lupaa jne.” 4.16

7.4.3 Taidot omat käyttäytymisen hallintaan

Taidot oman käyttäytymisen hallintaan muodostuivat kolmanneksi pääluokaksi ongelmatilanteiden ennaltaehkäisyn osalta. Alaluokat olivat ”osaa toimia harkiten ja varovaisesti”, ”osaa hallita ja säädellä omia tunteitaan” sekä ”osaa rajoittaa sosiaalisen median käyttöä”. Varovaisesti ja harkiten toimiminen sosiaalisessa mediassa tarkoitti taitoa ja tietämystä liittyen siihen, minkälaista sisältöä sosiaalisessa mediassa kannattaisi julkaista. Sosiaalista mediaa käyttäessä tulisi nuorten mukaan myös osata olla jatkuvasti varuillaan ja valppaana.

”Kaikkien pitäisi miettiä mitä muiden kuviin kommentoi.” 2.19

”Pitää käyttää harkintakykyä kun julkaisee jotain.” 4.15

Varovaisen ja harkitsevaisen käyttäytymisen lisäksi nuoret nostivat esiin, että sosiaalisessa mediassa tulee osata hallita ja säädellä omia tunteitaan, sillä näin voidaan osaltaan ehkäistä ongelmatilanteiden muodostumista. Taito hallita ja säädellä tunteitaan näyttäytyi nuorten puheissa omien hermojen hallitsemisena sekä viileänä pysymisenä. Kaikkea ei tulisi myöskään ottaa sosiaalisessa mediassa tosissaan.

”Kannattaa omistaa hermot ja älä välitä” 2.21

”Ei saisi kostaa kiusaajille tai itse kommentoida kiusaajan julkaisuun, koska se tekee sinusta itse kiusaajan netissä.” 2.16

”No ei ota kaikkea tosissaan.” 6.2

Myös osaaminen liittyen sosiaalisen median käytön rajoittamiseen nostettiin esiin. Tarvittaessa tulisi osata keksiä esimerkiksi korvaavaa tekemistä sosiaalisen median käytön tilalle tai lopettaa kokonaan julkaisujen tekeminen.

(H: No mitä ajattelet, että miten voisi toimia, että näitä tilanteita ei ollenkaan sit pääsis muodostumaan siellä somessa?)

”No en mä tiedä. Et varmaan julkase sinne mitään.” 6.3

(H: No, sä mainitsit tossa noita mahdollisia ongelmatilanteita, niin miten sun mielestä vois välttää sen että sitä tilannetta ei synny, minkälaisia taitoja ja tietoja siihen vois tarvita?)

”No en mä tiedä, ei oikeestaan mitään tietoja, mutta esim määki niin mulla menee aikaa ehkä kaks iltaa viikossa siihen et mä käyn jossain harrastuksissa niin silloin mä en esim kerkee pelata tai olla kännykällä, niin se on silloin ihan hyvä. Tai jos on vaikka kavereiden kaa ulkona tai mun pikkoveljen kaa ulkona.” 5.2

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelua ongelmatilanteiden osalta

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata, minkälaisia sosiaalisen median ongelmatilanteita 12-15-vuotiaat nuoret nostivat esille ja minkälaisia turvataitoja he nimesivät ongelmatilanteissa toimimiseen ja ennaltaehkäisemiseen tarvittavan. Analyysin perusteella sosiaalisen median ongelmatilanteiksi muodostuivat kiusaamistilanteet, seksuaalinen häirintä, kontaktit tuntemattomien kanssa, tietoturvaongelmat, riippuvuus sosiaaliseen mediaan sekä haitallinen sisältö.

Monet nuorten esiin nostamista ongelmatilanteista olivat varsin odotettuja peilaten aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen. Huomiota saivat erilaiset kiusaamistilanteet, jotka ovat sosiaalisen median yksittäisistä ongelmatilanteista kenties tutkituimpia (Lareki ym. 2017). Tässä tutkimuksessa kiusaaminen näyttäytyi erityisesti sosiaalisen median julkaisuihin jätettävänä ilkeinä kommentteina, jotka kohdentuvat nuorten mukaan useimmiten toisten ulkonäköön. Koska sosiaalinen media perustuu pitkälti visuaaliseen sisältöön ja omien kuvien tai videoiden julkaisemiseen, voisi ulkonäköön kohdistuvan kiusaamisen ajatella olevan sosiaalisessa mediassa helpompaa muihin ympäristöihin nähden.

Monet ongelmatilanteista saivat tässä tutkimuksessa uudenkaltaisia tulkintoja. Esimerkiksi seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvät ongelmatilanteet nousivat tässä tutkimuksessa esiin ensisijaisesti seksuaalisena häirintänä, ja tämä ilmeni nuorten puheissa tyypillisimmin alastonkuvien vastaanottamisena tai pyytämisenä sekä ahdistelevina viesteinä. Vastauksissa häirintä ilmeni nimenomaan tuntemattoman käyttäjän tai miespuolisen henkilön toteuttamana häirintänä, ja esiin nousi tyttöjen suurempi riski joutua sosiaalisessa mediassa seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Myös aikaisemmissa nuorten näkemyksiä tarkastelleissa tutkimuksissa seksuaalinen häirintä on tunnistettu ongelmatilanteeksi (Keipi & Oksanen 2014; Livingstone 2014; Smahel ym. 2014), mutta näissä tutkimuksissa seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvät tilanteet ovat kuitenkin saaneet moninaisempia tulkintoja. Aikaisemmissa tutkimuksissa nuoret ovat maininneet seksiin ja seksuaalisuuteen liittyviksi ongelmatilanteiksi esimerkiksi

seksuaalisen sisällön näkemisen eri sivustoilla, paljastavien kuvien julkaisemisen sosiaaliseen mediaan tykkäysten toivossa (Livingstone 2014; Smahel ym. 2014), online-deittailun sekä edellisten seurustelukumppaneiden alastonkuvien julkaisemisen kostamistarkoituksessa (Smahel ym. 2014). Nämä teemat eivät nousseet tässä tutkimuksessa esille, vaan seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvät teemat nousivat esiin nimenomana ahdisteluna ja häirintänä.

Seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvien ongelmatilanteiden näyttäytyminen häirintänä saattaisi johtua esimerkiksi siitä, että aihe on viime aikoina saanut enemmän huomiota eri medioissa ja tietoisuus aiheesta on lisääntynyt (Acquaviva ym. 2021). Ilmiön yleistymistä tukee myös viimeisin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2021) toteuttama Kouluterveyskysely. Tutkimuksen mukaan 42 prosenttia 8. ja 9. –luokkalaisista suomalaisista tytöistä oli kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta ja internetissä kuluneen 12 kuukauden aikana siinä missä vuonna 2019 vastaava osuus oli huomattavasti pienempi, 27 prosenttia (THL 2019; THL 2021).

Toisaalta nykyaikaiset anonyymiteettiin tai kuvien lähettämiseen keskittyvät sosiaalisen median palvelut, kuten Snapchat, ovat saattaneet tehdä seksuaalisesta häirinnästä esimerkiksi alastonkuvien lähettämisen tai pyytämisen muodossa vaivattomampaa (Ouytsel ym. 2017). Sosiaalisen median esiintulon myötä on syntynyt uusi ympäristö seksuaalisen häirinnän toteuttamiselle. Tämä saattaa osaltaan johtua siitä, että sosiaalisessa mediassa toisten anonyymi ja vaivaton lähestyminen on muihin ympäristöihin nähden helpompaa (Kamaku & Mberia 2014; Evangelio ym. 2022).

Osittain aikaisemmista nuorten näkemyksiä tarkastelleista tutkimuksista poiketen (Larek ym. 2017), tässä tutkimuksessa mukana olleet nuoret nostivat ongelmatilanteena esiin myös kontaktit tuntemattomien kanssa. Ongelmallisena nähtiin tilanteet, joissa tuntemattomat sosiaalisen median käyttäjät yrittävät ottaa yhteyttä viestein tai toisaalta epävarmuutta koettiin aiheuttavan myös tietämättömyys tuntemattoman käyttäjän todellisesta identiteetistä. Aikaisemmissa tutkimuksissa yhteydenpito tuntemattomien kanssa on saanut tutkimuksesta riippuen hieman vaihtelevia tulkintoja. Esimerkiksi Smahelin ym. (2014) tutkimuksessa nuoret pitivät ongelmallisena tuntemattomien käyttäjien tapaamista kasvotusten, tai tilanteita, joissa tuntemattomat käyttäjät tiedustelevat henkilökohtaisia asioita. Larekin ym. (2017)

tutkimuksessa nuoret jaottelivat ongelmatilanteita vakavuudeltaan eriasteisiin tilanteisiin ja nimesivät tuntemattomien käyttäjien lisäämisen laadultaan heikoksi sosiaalisen median ongelmatilanteeksi.

Vaikuttaa siltä, että vuorovaikutus tuntemattomien käyttäjien kanssa ei ole ongelmatilanteena yksiselitteinen, ja saattaa olla tilanneyhteydestä riippuvaa, koetaanko jokin tilanne sosiaalisessa mediassa ongelmallisena vai ei. Smahel ym. (2014) ovat todenneet, että nuoren käsityksiin ongelmatilanteiden vakavuudesta vaikuttaa merkittävästi juuri se, onko tilanteessa mukana oleva sosiaalisen median käyttäjä nuorelle entuudestaan tuttu vai tuntematon. Nuoret saattavat tulkita esimerkiksi tutulta henkilöltä tulevat kiusaamisviestit huumorilla, mutta tilanne saattaa tuntua ongelmallisemmalta, mikäli viestit tulevatkin tuntemattomalta käyttäjältä (Livingstone 2014). Smahelin ym. (2014) tutkimuksessa nuoret raportoivat pitävänsä tuntematonta sosiaalisen median käyttäjää tuttunaan juteltuaan hänen kanssaan noin 4-5 kertaa. Tästä huolimatta nuoret ovat usein kuitenkin epätietoisia siitä, keiden kanssa he sosiaalisessa mediassa todella kommunikoivat (Smahel ym. 2014).

Tietoturvaan liittyvistä ongelmatilanteista nuoret nostivat esiin sosiaaliseen mediaan julkaistujen omien tai toisten kuvien väärinkäytön tai yksityisiksi tarkoitettujen julkaisujen leviämisen näyttökuvien välityksellä. Näyttökuviiin liittyvä ongelmallisuus ei ole aikaisemmissa nuorten näkemyksiä tarkastelleissa tutkimuksissa noussut esiin, kenties näiden tutkimusten varhaisemmasta toteutusajankohdasta johtuen (Keipi & Oksanen 2014; Smahel ym. 2014; Annansingh & Veli 2016; Lareki ym. 2017; Cernikova ym. 2018). Aiemmissa sosiaalisen median ongelmatilanteita tarkastelleissa tutkimuksissa tietoturvaan liittyviksi ongelmatilanteiksi on myös mainittu esimerkiksi videoiden ja musiikin laittomasti lataaminen (Smahel ym. 2014). Nämä teemat eivät nousseet tässä tutkimuksessa esille, mahdollisesti sen takia, että videoiden ja musiikin lataaminen kuvastavat paremmin internetin – eivätkä sosiaalisen median – aikakautta. Aikaisemmissa tutkimuksissa myös tekniset vaikeudet ovat nousseet ongelmatilanteina esiin toisin kuin tässä tutkimuksessa (Vandoninck & d’Haenens 2014a). Tämä saattaisi johtua siitä, että nykyisin sosiaalista mediaa käytetään useimmiten älypuhelimilla tietokoneen sijasta, ja myös nuorten tekninen osaaminen on saattanut parantua aikaisempaan verrattuna, sillä palveluiden ja laitteiden käyttö aloitetaan aiempaa varhaisemmalla iällä (Li & Ranieri 2010; Livingstone & Helsper 2010).

Toisin kuin aikaisemmin (Smahel ym. 2014), tässä tutkimuksessa nuoret eivät nostaneet esille sosiaalisessa mediassa leviävää valheellisesta tietoa eli disinformaatiota. Saattaa olla, että tietoisuutta disinformaatiosta tulisi lisätä, sillä on havaittu, että nuorilla on usein puutteita kyseenalaistaa internetissä ja sosiaalisessa mediassa näkemänsä sisällön aitoutta (Calvani ym. 2012; Nee 2019). Tämä on relevanttia etenkin nuorimpien sosiaalisen median käyttäjien kohdalla, sillä mitä nuoremasta sosiaalisen median käyttäjästä on kyse, sitä taipuvaisempi saattaa olla uskomaan sosiaalisessa mediassa näkemäänsä sisältöä (Nee 2019). Lisäksi sosiaalisen median palvelut toimivat nykyään nuorten ensisijaisena uutislähteenä (Nee 2019), ja tämä nostaa kriittisyyden tärkeäksi turvataidoksi sosiaalisen median käytön osalta. Kriittisyyden ja tiedon luotettavuuden arvioinnin on ennustettu tulevaisuudessa entisestään korostuvan (Tuominen 2013).

Vaikuttaisi siltä, että vaikka sosiaalinen media elää jatkuvassa muutoksessa uusien sovellusten ja ominaisuuksien esiintulojen myötä, ovat ongelmatilanteet pysyneet pääpiirteiltään varsin samankaltaisina. Tämän osoittaa esimerkiksi se, että tämän tutkimuksen tulokset ovat ongelmatilanteiden osalta varsin hyvin linjassa kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden tutkimusten kanssa, huolimatta siitä, että nämä tutkimukset usein käsittelivät laajemmin internetiä. Tässä tutkimuksessa monien ongelmatilanteiden osalta kuitenkin ilmenee sosiaalisen median vankka pohjautuminen visuaalisiin sisältöihin ja ulkonäköön. Esimerkiksi aikaisemmista tutkimuksista tutut ongelmatilanteet, kuten kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä, ilmenivät tässä tutkimuksessa ensisijaisesti visuaalisen sisällön, kuten ulkonäköön keskittyvien ilkeiden kommenttien tai alastonkuvien lähettämisen kautta. Nuoret nostivat ongelmatilanteena haitallisen sisällön kohdalla esiin myös sen, että Instagram-kuvat ovat usein muokattuja ja saattavat näin luoda epärealistia paineita ulkonäön suhteen. Ulkonäkö- aspektin huomioiminen osana ongelmatilanteita vaikuttaisi tämän tutkimuksen perusteella olevan tärkeää.

8.2 Tulosten tarkastelua turvataitojen osalta

Turvataitojen osalta tässä tutkimuksessa hahmotettiin erikseen ongelmatilanteissa toimimiseen tarvittavat turvataidot sekä ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemiseen tarvittavat turvataidot. Ongelmatilanteissa toimimisen osalta muodostuneet turvataidot olivat avun ja tuen hakemisen

taito sekä tietotekniset taidot. Ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen osalta puolestaan tietoturvalliset taidot, vuorovaikutukselliset taidot sekä taidot oman käyttäytymisen hallintaan muodostuivat turvataidoiksi. Tässä tutkimuksessa turvataitoja tarkastellaan yleisinä, sosiaalisen median turvallista käyttöä edistävinä tietoina ja taitoina, joiden avulla nuori osaa sekä toimia ongelmatilanteissa että myös ennaltaehkäistä niiden muodostumista. Turvataitoja ei ole pyritty tarkastelemaan spesifisti jonkin tietyn ongelmatilanteen kautta lähestyen, vaikka näin on usein aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa tehty.

Ongelmatilanteissa toimimisen osalta esiin nousi avun ja tuen hakemisen taito, ja nuoret nostivat esiin, että ongelmatilanteista kannattaisi kertoa aikuiselle, kuten opettajalle tai vanhemmalle. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa taito hakea apua on noussut turvataitona sosiaalisen median ongelmatilanteiden kohdalla esiin (d'Haenens ym. 2013; Raskauskas & Huynh 2015; Vandoninck & d'Haenens 2015). Avun ja tuen hakemista on pidetty nuorten eniten käyttämänä turvataitona ongelmatilanteen luonteesta riippumatta (d'Haenens ym. 2013) ja eniten sitä hyödyntävät sosiaalisen median käyttäjistä nuorimmat ja tytöt (Vandoninck & d'Haenens 2015). Toisin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa (Raskauskas & Huynh 2015; Vandoninck & d'Haenens 2015), tässä tutkimuksessa ystävien ja vertaisten rooli jäi tuen osalta vähäiseksi, pääpainon ollessa vanhemmilta tai opettajilta haettavassa tuessa.

Tätä saattaisi selittää tässä tutkimuksessa mukana olleiden nuorempi ikä, sillä nuorempien sosiaalisen median käyttäjien kohdalla turvautuminen vanhempiin on todennäköisempää (Livingstone 2014). Hieman vanhemmilla nuorilla taas vertaisten rooli on usein korostuneempi (Vandoninck & d'Haenens 2015). Toisaalta taitoa hakea tukea ja apua nimenomaan aikuisilta voidaan pitää toivottavana, sillä tämän voisi ajatella tarkoittavan sitä, että nuori tietää voivansa puhua kohtaamistaan tilanteista aikuiselle, ja juuri tämänkaltaiseen avoimeen keskusteluun tulisi sosiaalisen median käytön suhteen nuoren ja aikuisen välillä pyrkiä (Wisniewski ym. 2014). Joka tapauksessa korostunut luottamus vanhempiin ja opettajiin tarkoittaa sitä, että myös aikuisten tulee olla ajan tasalla nuorten sosiaalisen median käytöstä. Todellisuudessa aikuiset eivät aina ole tietoisia lapsensa sosiaalisen median käytöstä tai sosiaalisessa mediassa mahdollisesti kohdattavista ongelmatilanteista (Annansingh & Veli 2016).

Tässä tutkimuksessa hahmotettiin erilliseksi teemaksi myös nuorten maininnat toimia tilanteessa teknistä osaamista vaativin tavoin. Tällaisia teknisiä turvataitoja olivat esimerkiksi ongelmallisen sisällön poistaminen, käyttäjän estäminen, näyttökuvan ottaminen tilanteesta tai käytettävän laitteen sammuttaminen. Nuoret pitivät näyttökuvien ottamista ja levittämistä itsessään ongelmatilanteena, mutta toisaalta näyttökuvien ottaminen nähtiin myös turvataidollisena osaamisena, sillä näyttökuvat voivat tarvittaessa toimia todisteena jostakin tapahtuneesta. Aikaisemmissa tutkimuksissa teknisillä turvataidoilla on viitattu näyttökuvien ottamisen sijaan usein taitoon estää käyttäjiä tai poistaa sisältöä (d’Haenens ym. 2013; Barbovischi & Vandoninck 2014), ja nämä taidot nousivat myös tässä tutkimuksessa nuorten toimesta esiin.

Toisaalta yleistä on se, että nuori käyttää ongelmatilanteessa monia eri turvataitoja samanaikaisesti (d’Haenens ym. 2013). Vaikka nuori toimisi tilanteessa teknistä osaamista vaativin tavoin, esimerkiksi estämällä käyttäjä, saattaa hän lisäksi hyödyntää avun tai tuen hakemista (d’Haenens 2013; Vandoninck & d’Haenens 2015). Kahden tai useamman turvataidon samanaikainen käyttäminen on nuorten kohdalla yleistä ja usein toivottavaakin (d’Haenens ym. 2013; Barbovischi & Vandoninck 2014). Toisaalta on myös tärkeää, että nuori osaa tarpeen tullen muuttaa ongelmatilanteessa käyttämäänsä turvataitoa. Nettikiusaamistilanteessa nuori saattaa esimerkiksi ensin yrittää poistaa ilkeät kommentit, mutta mikäli kiusaaminen jatkuu, nuoren tulisi osata toimia myös muilla tavoin (d’Haenens ym. 2013). On siis oleellista, että nuori osaa tarvittaessa mukauttaa turvataitoja ongelmatilanteen luonteen ja etenemisen mukaisesti.

Ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen osalta nuoret nostivat esiin tietoturvallista osaamista vaativia taitoja, kuten esimerkiksi taidon oman tilin yksityisyysasetusten muuttamiseen. Taito suojata omaa yksityisyyttään on nostettu ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen osalta tärkeäksi turvataidoksi (Tuominen 2013), ja yksityisyydensuojaan liittyviä teemoja on käsitelty paljon aikaisemmissa tutkimuksissa (Vandoninck & d’Haenens 2014b; Vandoninck & d’Haenens 2015). Koska monet ongelmatilanteet liittyvät nimenomaan vuorovaikutukseen tuntemattomien käyttäjien kanssa, saattaa esimerkiksi tilin yksityisenä pitäminen olla toimiva keino ennaltaehkäistä juuri tämänkaltaisten tilanteiden muodostumista.

Nuoret nostivat esiin myös taidon hallita omaa käyttäytymistään. Nämä taidot näkyivät nuorten puheissa taitoina hallita omia tunteitaan, taitona toimia sosiaalisessa mediassa harkiten ja varovaisesti sekä taitona rajoittaa tarvittaessa omaa sosiaalisen median käyttöään. Aikaisemmissa tutkimuksissa ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemisen osalta on puhuttu nuoren ”itsehillinnästä” (eng. self-control) ja ”itsetarkkailusta” (eng. self-monitoring), ja näillä viitataan juuri taitoihin hallita omaa käytöstään sosiaalisessa mediassa (Vandoninck & d’Haenens 2015). Tässä tutkimuksessa taito toimia harkiten ja varovaisesti sosiaalisessa mediassa näyttäytyi etenkin tietämyksenä siitä, minkälaista sisältöä sosiaalisessa mediassa kannattaa julkaista. Oman käyttäytymisen hallintaan liittyviin taitoihin lukeutuivat myös nuorten ajatukset ennaltaehkäistä ongelmatilanteita osaamalla vähentää tai rajoittaa sosiaalisen median käyttöä. Sosiaalisen median käytön vähentämisen tai sovelluksista poistumisen voidaan ajatella luonnollisesti madaltavan ongelmatilanteiden kohtaamisen todennäköisyyttä, mutta toisaalta näin myös mahdolliset myönteiset tilanteet ja hyödyt jäävät sosiaalisen median kohdalla kokematta (Livingstone ym. 2011).

Tässä tutkimuksessa nuoret nostivat esiin monia ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi tarvittavia taitoja. Aikaisemmissa tutkimuksissa nuoret ovat tuoneet ilmi myös ajatuksen siitä, ettei ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi ole mitään tehtävissä, ja näin ollen erilaiset ongelmatilanteet hyväksytään osana sosiaalisen median käyttöä (Vandoninck & d’Haenens 2014a). Tämä ajatus ei noussut tässä tutkimuksessa esiin, vaan nuoret näkivät vähintäänkin vuorovaikutuksellisilla taidoilla voitavan osaltaan ennaltaehkäistä ongelmatilanteiden muodostumista.

On huomioitava, että on sekä ongelmatilanteen luonteesta, nuoren omaamista tiedoista ja taidoista sekä henkilökohtaisista taustatekijöistä riippuvaa minkälaisia turvataitoja nuori ongelmatilanteen kohdatessaan käyttää (Raskauskas & Huynh 2015; Vandoninck & d’Haenens 2015). Vaikka turvataidot esitellään erillisinä ongelmatilanteissa toimimisen ja ennaltaehkäisemisen osalta, ei niiden erottelu ole välttämättä aina tarkoituksenmukaista, sillä turvataidot näissä tilanteissa saattavat myös osittain olla samoja. Kun nuori esimerkiksi kohtaa ja selviytyy erilaisista ongelmatilanteista, hän alkaa muodostaa ennaltaehkäiseviä turvataitoja juuri näiden aikaisempien kokemusten pohjalta (McHugh ym. 2018). Esimerkiksi käyttäjän estäminen saattaa toimia turvataitona itse ongelmatilanteessa, mutta samalla sillä voidaan

ennaltaehkäistä mahdolliset tulevat ongelmatilanteet (d’Haenens ym. 2013). Ongelmatilanteen ennaltaehkäisyyn käytettävät turvataidot muodostuvat usein siis ongelmatilanteissa tarvittavien turvataitojen ja niiden todetun toimivuuden tai toimimattomuuden pohjalta sekä toisin päin (Barbovschi & Vandoninck 2014).

Huomioiden sosiaalisen median käyttömäärät nuorten keskuudessa, on varsin epärealistista pyrkiä kokonaan estämään altistumisia erilaisille ongelmatilanteille. Sosiaalisen median käytön rajoittamisen sijaan tulisi keskittyä juuri turvataidollisen osaamisen parantamiseen, jotta nuorilla olisi riittävästi osaamista toimia ongelmatilanteissa tai jo ennaltaehkäistä niiden muodostumista (Raskauskas & Huynh 2015). On esitetty, että sosiaalinen media on kehittynyt niin kovalla vauhdilla eteenpäin, etteivät nuorten turvataidot ole pysyneet tämän muutoksen perässä (Annansingh & Veli 2016). Toisaalta tutkimuksissa tulisi siirtyä pelkkien turvataitojen listaamisesta niiden todelliseen kehittämiseen (Livingstone 2014). Lupaavia tuloksia turvataitojen kehittämisen osalta on saatu esimerkiksi sosiaalisen median tositilanteita mallintavan mobiilisovelluksen käytöstä (Rodríguez de Dios ym. 2021). Tässä tutkimuksessa nuoret nostivat monipuolisesti esille erilaisia turvataitoja, mutta heidän turvataidollisesta osaamisestaan käytännön tasolla ei voida tehdä päätelmiä.

8.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Luotettavan tutkimuksen edellytyksenä voidaan pitää sitä, että tutkimus on toteutettu ja raportoitu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) hyvän tieteellisen käytännön ohjeita noudattaen. Tämän tutkimuksen jokaisessa vaiheessa on pyritty noudattamaan näitä ohjeita pyrkien läpinäkyvyyteen ja huolellisuuteen. Tutkimuksen taustan osalta huolellisuus näkyy siinä, että tutkimukseen sisältyvä kirjallisuuskatsaus on toteutettu systemaattisesti tiettyjen vaiheiden mukaisesti ja myös tutkimusten laatua on arvioitu (liite 3). Erityistä huolellisuutta on kiinnitetty osallistujien yksityisyydensuojaan, rekrytoinnin aloittamisesta aina aineiston analysoimiseen ja raportoimiseen asti. Tutkimukseen osallistuvia sekä heidän vanhempiaan on informoitu tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta rekrytointivaiheessa, ja osallistumisen on painotettu olevan täysin vapaaehtoista. Lisäksi haastatteluun osallistuvilta on kerätty kirjalliset suostumukset sekä vanhemman että nuoren omalla allekirjoituksella.

Hyvien tutkimuskäytänteiden mukaisesti, tutkimukseen osallistuvien anonymiteetti on kiinnitetty huomiota koko tutkimusprosessin ajan. Tämän tutkimuksen aineisto on saatu kirjallisten vastausten osalta Turvallisesti Somessa –hankkeen kautta valmiina, jolloin aineisto on ollut valmiiksi anonymisoitua, eikä se ole näin sisältänyt tunnistettavia tietoja tutkimuksen osallistujista. Haastateltavien kohdalla mahdolliset tunnistetiedot on poistettu litterointivaiheessa, ja haastatteluaineisto on analysoitu ja raportoitu numerokoodeja apuna käyttäen. Haastatteluaineistoa on säilytetty aineiston analysoinnin ajan ulkoisella kovalevyllä ja sen asianmukaisesta poistosta huolehditaan tutkimuksen valmistuttua. Haastatteluiden luotettavuutta on pyritty lisäämään varmistamalla haastattelurungon toimivuus etukäteen pilottihaastattelun avulla. Tämä on mahdollistanut haastattelutilanteen etukäteen harjoittelemisen sekä tarvittavien muutosten tekemisen haastattelurunkoon ennen varsinaisten haastatteluiden toteuttamista.

Laadullisessa tutkimuksessa tulokset ovat aina tutkijan tulkintoja aiheesta, ja tuloksiin saattavat vaikuttaa tutkijan tekemät ennako-oletukset aiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tämän tekijän vaikutus on pyritty huomioimaan tiedostamalla tutkijana omat ennakkokäsitykseni aiheesta ja päästämällä niistä irti ennen aineiston keruuta ja analysointia. Analyysin luotettavuuden takaamiseksi analyysin eteneminen on kirjoitettu auki, jolloin lukijalla on mahdollisuus tarkastella, miten saadut tulokset ovat muodostuneet. Tässä tutkimuksessa aineiston analyysia luonnehtii sen jatkuva prosessinomaisuus ja kehämäisyys, tarkoittaen sitä, että olen käynyt dialogia aineiston ja omien tulkintojeni välillä, ja tarpeen vaatiessa palannut analysoinnissa taaksepäin alkuperäisiin ilmauksiin.

Aineiston analysoinnin osalta paikoitellen haasteelliseksi koettiin kirjallisten vastausten tulkinta, sillä jotkut vastauksista olivat varsin lyhyitä, eikä aina voinut olla täysin varma, mitä vastauksella tarkoitettiin tai vastaukset saattoivat olla monitulkintaisia. Tuomi ja Sarajärvi (2018) puhuvat laadullisen tutkimuksen yhteydessä vastaavuudesta, tarkoittaen sillä juuri sitä, miten hyvin tutkijan tuottamat rekonstruktiot vastaavat tutkittavien alkuperäisiä konstruktioita. Toisaalta, koska laadullisen tutkimuksen tulokset ovat yksittäisen tutkijan tekemiä tulkintoja aiheesta, on mahdollista, että eri tutkijat tekevät samasta aineistosta erilaisia tulkintoja (Schreier 2012, 20-21). Tulosten replikointia eli toistettavuutta ei voida siis itsessään pitää laadullisen tutkimuksen tavoitteena (Schreier 2012, 26). Sisällönanalyysin luotettavuutta voitaisiin myös

pyrkii parantamaan analysoimalla tutkimusaineisto kahteen kertaan, pitäen ensimmäisen ja toisen analyysikerran välillä taukoa (Schreier 2012, 34). Tämän tutkimuksen aineisto on analysoitu vain kertaalleen, mutta analyysi on pyritty toteuttamaan mahdollisimman huolellisesti. Lisäkysymysten esittäminen olisi kuitenkin ollut joidenkin kirjallisten vastausten kohdalla tarpeellista, ja tämä olisi voinut mahdollistaa syvällisemmän ja rikkaamman aineiston. Toisaalta tätä puutetta kompensoi se, että aineistoa on kerätty myös haastatteluiden muodossa. Haastattelut antoivat mahdollisuuden tarkentavien lisäkysymysten esittämiseen ja ne rikastuttivat näin aineistoa, niiden vähäisestä toteutusmäärästä huolimatta.

Laadullisen tutkimuksen osalta puhutaan myös tulosten siirrettävyydestä (Tuomi & Sarajärvi 2018). Vaikka laadullisen tutkimuksen tuloksia ei voida useinkaan sellaisenaan siirtää muihin konteksteihin, voidaan sosiaalisen median ilmiöitä ja ongelmatilanteita pitää varsin universaalina ilmiönä. Länsimaisissa yhteiskunnissa nuorten käyttämät sosiaalisen median palvelut ovat pitkälti samoja, ja näin myös siellä kohdattavien ongelmatilanteiden voidaan ajatella olevan osittain samankaltaisia keskenään. Tätä ajatusta tukee myös se, että tämän tutkimuksen tulokset olivat hyvin linjassa systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden tutkimusten tulosten kanssa. Toisaalta myös kulttuuriset ja persoonalliset tekijät saattavat vaikuttaa käsityksiin ongelmatilanteista ja turvataidoista, joten tulosten siirrettävyyteen tulee suhtautua varauksellisesti. Eri ikäryhmät myös käyttävät sosiaalista mediaa erilaisin tavoin, joten nuorten ajatukset sosiaalisen median ongelmatilanteista ja turvataidoista eivät ole yleistettävissä muuhun väestöön, kuten aikuisiin.

Toisaalta mielenkiintoista olisi ollut turvataitojen suurempi linkittäminen ongelmatilanteisiin, tarkoittaen sitä, että turvataitoja olisi voinut tarkastella jonkin spesifin ongelmatilanteen näkökulmasta lähestyen. Tämä olisi saattanut tarjota mahdollisuuden syvällisemmälle pohdinnalle, sillä nyt turvataitoja tarkasteltiin varsin yleisellä tasolla. Halutessaan aineistoa olisi voinut myös kvantifioida laskemalla, kuinka monta kertaa jokin asia nousee tutkittavien kuvauksissa esiin. Tämä olisi tarjonnut mahdollisuuden vertailla sitä, mitä ongelmatilanteita ja turvataitoja nuoret nostavat eniten esille ja pohtia mahdollisia tähän johtaneita syitä.

8.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella nuoren näkemyksistä sosiaalisen median ongelmatilanteisiin ja turvataitoihin liittyen voidaan tehdä seuraavia johtopäätöksiä:

- Nuorten mainitsemat sosiaalisen median turvataidot vaikuttaisivat olevan hyvin linjassa esiin tuotuihin ongelmatilanteisiin nähden. Toisaalta tähän voi vaikuttaa se, että monet turvataidoista toimivat useisiin erilaisiin ongelmatilanteisiin.
- Yhtenä ongelmatilanteena esiin nousi seksuaalinen häirintä viestien ja kuvien muodossa. Seksuaaliseen häirintään lukeutuvat ongelmatilanteet voivat olla ilmiönä kuitenkin moninaisia ja verkkoympäristöissä myös vaikeasti tunnistettavissa. Tässä tutkimuksessa häirintä ilmeni ensisijaisesti tuntemattomien henkilöiden toteuttamana, eikä esiin noussut esimerkiksi nuorten keskinäiseen sekstailuun liittyviä näkökulmia, jotka saattavat ilmiönä olla vaikeammin häirinnäksi tunnistettavissa. Nuorten tietämystä omista rajoistaan ja oikeuksistaan saattaisi olla tarkoituksenmukaista lisätä aiheen osalta.
- Tässä tutkimuksessa hyvinvointihaitat rajautuivat riippuvuuteen sosiaalisen median käyttöä kohtaan, eikä ilmi tullut muita hyvinvointihaittoja, toisin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa. Tähän liittyvänä turvataitona esiin nostettiin taito rajoittaa omaa sosiaalisen median käyttöään, mutta näin ollen myös sosiaalisen median käytön tuomat hyödyt voivat jäädä saavuttamatta. Sosiaalisen median vastuulliseen käyttöön tulisi tarjota myös muita valmiuksia, kuin ensisijaisti luopua tai vähentää sosiaalisen median käyttöä. Riippuvuusomaiseen sosiaalisen median käyttöön tulisi tarjota nuorille kenties nykyistä monipuolisemmin valmiuksia.
- Keskeiseksi turvataidoksi nousi taito tuen ja avun hakemiseen esimerkiksi opettajilta tai vanhemmilta. Nuorten ja aikuisten käsitykset sosiaalisessa mediassa kohdattavista ongelmatilanteista saattavat kuitenkin vaihdella. Olisi tarkoituksenmukaista varmistaa aikuisten ajantasainen tietämys sosiaalisen median ongelmatilanteisiin liittyen ja tarvittaessa tarjota niihin liittyvää koulutusta esimerkiksi koulun kautta.

Tämän tutkimuksen tulokset antavat näkökulmia siitä, minkälaisen teemojen huomioiminen voi nuorten sosiaalisen median käytön kohdalla olla relevanttia esimerkiksi kouluissa tai kotona. Tutkimustuloksia voivat hyödyntää niin nuorten vanhemmat kuin myös nuorten tai sosiaalisen median parissa työskentelevät ammattilaiset, jotka vaikuttavat nuorten kannalta keskeisissä ympäristöissä, kuten oppilaitoksissa. Jatkossa voisi olla antoisaa linkittää ongelmatilanteita ja turvataitoja suuremmin yhteen, ja mahdollisesti testata turvataitojen todellista toimivuutta eri ongelmatilanteissa toimimisen ja ennaltaehkäisemisen osalta. Ongelmatilanteita ja tarvittavia turvataitoja saattaisi olla tarkoituksenmukaista tarkastella myös sovelluskohtaisesti, sillä sosiaalisen median kenttä on jo nykyisellään varsin laaja ja kullakin sosiaalisen median palvelulla on omia ominaispiirteitään.

LÄHTEET CV

- Abi-Jaoude, E., Naylor, K. T. & Pignatiello, A. 2020. Smartphones, social media use and youth mental health. *CMAJ: Canadian Medical Association Journal = Journal De L'Association Medicale Canadienne* 192 (6), E136-E141. doi:10.1503/cmaj.190434.
- Acquaviva, B., O'Neal, E. & Clevenger, S. 2021. Sexual Assault Awareness in the #Metoo Era: Student Perceptions of Victim Believability and Cases in the Media. *American Journal of Criminal Justice* 46, 6-32. <https://doi.org/10.1007/s12103-020-09585-7>.
- Ahn, J. 2011. The effect of social network sites on adolescents' social and academic development: Current theories and controversies. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 62 (8), 1435-1445. doi:10.1002/asi.21540.
- Aizenkot, D. & Kashy-Rosenbaum, G. 2018. Cyberbullying in WhatsApp classmates' groups: Evaluation of an intervention program implemented in israeli elementary and middle schools. *New Media & Society* 20 (12), 4709-4727. doi:10.1177/1461444818782702.
- Anastassiou, A. 2017. Sexting and young people: A review of the qualitative literature. *The Qualitative Report* 22 (8), 2231-2239.
- Anderson & Jiang. 2018. *Teens, Social Media and Technology 2018*. Pew Research Center.
- Andreassen, C. 2015. Online social network site addiction: A comprehensive review. *Current Addiction Reports* 2. doi:10.1007/s40429-015-0056-9.
- Annansingh, F. & Veli, T. 2016. An investigation into risks awareness and E-safety needs of children on the internet: A study of devon, UK. *Interactive Technology and Smart Education* 13 (2), 147-165. doi:10.1108/ITSE-09-2015-0029.
- Ashurst, L. & McAlinden, A. 2015. Young people, peer-to-peer grooming and sexual offending: Understanding and responding to harmful sexual behaviour within a social media society. *Probation Journal* 62 (4), 374-388. doi:10.1177/0264550515619572.
- Bányai, F., Zsila, Á, Király, O., Maraz, A., Elekes, Z., Griffiths, M. D., Andreassen, C. S. & Demetrovics, Z. 2017. Problematic social media use: Results from a large-scale nationally representative adolescent sample. *Plos One* 12 (1), e0169839. doi:10.1371/journal.pone.0169839
- Barbovski, M. & Vandoninck, S. 2014. Dealing with problematic situations online: preventive measures and coping. *Teoksessa D. Smahel & M. F. Wright Meaning of online*

- problematic situations for children. Results of qualitative cross-cultural investigation in nine European countries. London: EU Kids Online, London School of Economics and Political Science.
- Barbovschi, M. 2014. Dealing with misuse of personal information online - coping measures of children in the EU kids online III project. *Communications* 39, 305-326. doi:10.1515/commun-2014-0114.
- Bergfeld, N. S. & Van den Bulck, J. 2021. It's not all about the likes: Social media affordances with nighttime, problematic, and adverse use as predictors of adolescent sleep indicators. *Sleep Health*. doi:10.1016/j.sleh.2021.05.009.
- Best, P., Manktelow, R. & Taylor, B. 2014. Online communication, social media and adolescent wellbeing: A systematic narrative review. *Children and Youth Services Review* 41, 27-36. doi:10.1016/j.chilyouth.2014.03.001.
- Boer, M., van den Eijnden, R., Boniel-Nissim, M., Wong, S., Inchley, J. C., Badura, P., Craig, W., Gobina, I., Kleszczewska, D., Klanscek, H. & Stevens, G. 2020. Adolescents' intense and problematic social media use and their well-being in 29 countries. *Journal of Adolescent Health* 66 (6), S89-S99. doi:10.1016/j.jadohealth.2020.02.014.
- boyd, d. m. & Ellison, N. B. 2007. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (1), 210-230. doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x.
- Bottino, S., Bottino, C., Regina, C., Correia, A. & Ribeiro, W. 2015. Cyberbullying and adolescent mental health: systematic review. *Cad Saude Publica* 31 (3), 463-475. doi: 10.1590/0102-311x00036114. PMID: 25859714
- Buda, G., Lukoševičiūtė, J., Šalčiūnaitė, L. & Šmigelskas, K. 2021. Possible effects of social media use on adolescent health behaviors and perceptions. *Psychological Reports* 124 (3), 1031-1048. doi:10.1177/0033294120922481.
- Buglass, S. L., Binder, J. F., Betts, L. R. & Underwood, J. D. M. 2017. Motivators of online vulnerability: The impact of social network site use and FOMO. *Computers in Human Behavior* 66, 248-255. doi:10.1016/j.chb.2016.09.055.
- Burnell, K. & Kuther, T. 2016. Predictors of mobile phone and social networking site dependency in adulthood. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 19, 621-627. doi:10.1089/cyber.2016.0209.

- Calvani, A., Fini, A., Ranieri, M. & Picci, P. 2012. Are young generations in secondary school digitally competent? A study on Italian teenagers. *Computers & Education* 58 (2), 797-807. doi:10.1016/j.compedu.2011.10.004.
- Cano Basave, A., Fernandez, M. & Alani, H. November 10, 2014. Detecting child grooming behaviour patterns on social media 8851. doi:10.1007/978-3-319-13734-6_30.
- Cataldo, I., Lepri, B., Neoh, M. J. Y. & Esposito, G. 2021. Social media usage and development of psychiatric disorders in childhood and adolescence: A review. *Frontiers in Psychiatry* 0. doi:10.3389/fpsy.2020.508595.
- Cernikova, M., Smahel, D. & Wright, M. F. 2018. Children's experiences and awareness about impact of digital media on health. *Health Communication* 33 (6), 664-673. doi:10.1080/10410236.2017.1298197.
- Chu, D. 2016. Internet risks and expert views: A case study of the insider perspectives of youth workers in Hong Kong. *Information, Communication & Society* 19 (8), 1077-1094. doi:10.1080/1369118X.2015.1070889.
- Copp, J., Mumford, E. & Taylor, B. 2021. Online sexual harassment and cyberbullying in a nationally representative sample of teens: Prevalence, predictors and consequences. *J Adolesc* 93:202-211. doi: 10.1016/j.adolescence.2021.10.003.
- Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M., Holmgren, H. G. & Stockdale, L. A. 2019. Instagrowth: A longitudinal growth mixture model of social media time use across adolescence. *Journal of Research on Adolescence* 29 (4), 897-907. doi.org/10.1111/jora.12424.
- Coyne, S. M., Rogers, A. A., Zurcher, J. D., Stockdale, L. & Booth, M. 2020. Does time spent using social media impact mental health?: An eight year longitudinal study. *Computers in Human Behavior* 104, 106160. doi:10.1016/j.chb.2019.106160.
- Craig, W., Boniel-Nissim, M., King, N., Walsh, S. D., Boer, M., Donnelly, P. D., Harel-Fisch, Y., ym. 2020. Social media use and cyber-bullying: A cross-national analysis of young people in 42 countries. *Journal of Adolescent Health* 66 (6, Supplement), S100-S108. doi:10.1016/j.jadohealth.2020.03.006.
- D'Haenens, L., Vandoninck, S. & Donoso, V. 2013. How to cope and build online resilience? London: EU Kids Online Network.
- De Moor, S., Dock, M., Gallez, S., Lenaerts, S., Schöller, C. & Vleugels, C. 2008. *Teens and ICT: Risks and Opportunities*.

- de Vries, D. A., Peter, J., de Graaf, H. & Nikken, P. 2016. Adolescents' social network site use, peer appearance-related feedback, and body dissatisfaction: Testing a mediation model. *Journal of Youth and Adolescence* 45 (1), 211-224. doi:10.1007/s10964-015-0266-4.
- Dedkova, L., Cerna, A., Janasova, K. & Daneback, K. 2014. Meeting online strangers offline: The nature of upsetting experiences of adolescent girls. *Communications* 39, 327-346. doi:10.1515/commun-2014-0115.
- Donnelly, E. & Kuss, D. 2016. Depression among users of social networking sites (SNSs): The role of SNS addiction and increased usage. *Journal of Addiction and Preventive Medicine*.
- Durkee, T., Kaess, M., Carli, V., Parzer, P., Wasserman, C., Floderus, B., Apter, A., ym. 2012. Prevalence of pathological internet use among adolescents in europe: Demographic and social factors. *Addiction* 107 (12), 2210-2222. doi.org/10.1111/j.1360-0443.2012.03946.x.
- Evangelio, C., Rodríguez-González, P., Fernández-Río, J. & Gonzalez-Villora, S. 2022. Cyberbullying in elementary and middle school students: A systematic review. *Computers & Education* 176, 104356. doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104356.
- Fobian, A. D., Avis, K. & Schwebel, D. C. 2016. The impact of media use on adolescent sleep efficiency. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics : JDBP* 37 (1), 9-14. doi:10.1097/DBP.0000000000000239.
- Frison, E. & Eggermont, S. 2016. Exploring the relationships between different types of facebook use, perceived online social support, and adolescents' depressed mood. *Social Science Computer Review* 34 (2), 153-171. doi:10.1177/0894439314567449.
- Hasebrink, U., Livingstone, S. & Haddon, L. 2008. Comparing children's online opportunities and risks across Europe: Cross-national comparisons for EU Kids Online. London: EU Kids Online.
- Hawes, T., Zimmer-Gembeck, M. J. & Campbell, S. M. 2020. Unique associations of social media use and online appearance preoccupation with depression, anxiety, and appearance rejection sensitivity. *Body Image* 33, 66-76. doi:https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2020.02.010.
- Hawi, N. S. & Samaha, M. 2017. The relations among social media addiction, self-esteem, and life satisfaction in university students. *Social Science Computer Review* 35 (5), 576-586. doi:10.1177/0894439316660340.

- He, Q., Turel, O. & Bechara, A. 2017. Brain anatomy alterations associated with social networking site (SNS) addiction. *Scientific Reports* 7 (1), 45064. doi:10.1038/srep45064.
- Helsper, E., Kalmus, V., Hasebrink, U., Sagvari, B. & de Haan, J. 2013. Country classification - Opportunities, Risks, Harm and Parental mediation. EU Kids Online.
- Holland, G. & Tiggemann, M. 2016. A systematic review of the impact of the use of social networking sites on body image and disordered eating outcomes. *Body Image* 17, 100-110. doi:10.1016/j.bodyim.2016.02.008.
- Holmgren, H. G. & Coyne, S. M. 2017. Can't stop scrolling!: Pathological use of social networking sites in emerging adulthood. *Addiction Research & Theory* 25 (5), 375-382. doi:10.1080/16066359.2017.1294164.
- Hormes, J. M., Kearns, B. & Timko, C. A. 2014. Craving facebook? behavioral addiction to online social networking and its association with emotion regulation deficits. *Addiction* 109 (12), 2079-2088. doi.org/10.1111/add.12713.
- Inchley J., Currie D., Cosma A., Samdal O. 2020a. Spotlight on adolescent health and wellbeing. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 1. Key findings. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
- Inchley, J., Currie, D., Budisavljevic, S., Torsheim, T., Jåstad, A., Cosma, A., Kelly, C., Arnarsson, A. & Samdal, A. 2020b. Spotlight on adolescent health and wellbeing. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 2. Key data. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
- Ivie, E. J., Pettitt, A., Moses, L. J. & Allen, N. B. 2020. A meta-analysis of the association between adolescent social media use and depressive symptoms. *Journal of Affective Disorders* 275, 165-174. doi:10.1016/j.jad.2020.06.014.
- Jeffery, C. P. 2021. Parenting in the digital age: Between socio-biological and socio-technological development. *New Media & Society* 23 (5), 1045-1062. doi:10.1177/1461444820908606.
- Kamaku, M. & Mberia, H. 2014. The Influence of Social Media on the Prevalence of Sexual Harassment among Teenagers: A Case Study of Secondary Schools in Kandara Sub-

- County, Kenya. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences* 4 (4).
- Kang, H., Shin, W. & Huang, J. 2021. Teens' privacy management on video-sharing social media: the roles of perceived privacy risk and parental mediation. *Internet Research* 31 (1).
- Kaplan, A. M. & Haenlein, M. 2010. Users of the world, unite! the challenges and opportunities of social media. *Business Horizons* 53 (1), 59-68. doi:10.1016/j.bushor.2009.09.003.
- Keipi, T. & Oksanen, A. 2014. Self-exploration, anonymity and risks in the online setting: Analysis of narratives by 14–18-year olds. *Journal of Youth Studies* 17 (8), 1097-1113. doi:10.1080/13676261.2014.881988.
- Keles, B., McCrae, N. & Grealish, A. 2020. A systematic review: The influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth* 25 (1), 79-93. doi:10.1080/02673843.2019.1590851.
- Kelly, Y., Zilanawala, A., Booker, C. & Sacker, A. 2018. Social media use and adolescent mental health: Findings from the UK millennium cohort study. *EClinicalMedicine* 6, 59-68. doi:10.1016/j.eclinm.2018.12.005.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. 2013. Psychological, physical, and academic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health* 53 (1), S13-S20. doi:10.1016/j.jadohealth.2012.09.018.
- Kreski, N., Platt, J., Rutherford, C., Olsson, M., Odgers, C., Schulenberg, J. & Keyes, K. M. 2021. Social media use and depressive symptoms among united states adolescents. *Journal of Adolescent Health* 68 (3), 572-579. doi:10.1016/j.jadohealth.2020.07.006.
- Kuss, D. J. & Griffiths, M. D. 2017. Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 14 (3). doi:10.3390/ijerph14030311.
- Kwan, G. C. E. & Skoric, M. M. 2013. Facebook bullying: An extension of battles in school. *Computers in Human Behavior* 29 (1), 16-25. doi.org/10.1016/j.chb.2012.07.014.
- Lahti, H., Lyyra, N., Hietajärvi, L., Villberg, J. & Paakkari, L. 2021. Profiles of Internet Use and Health in Adolescence: A Person-Oriented Approach. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(13), Article 6972. <https://doi.org/10.3390/ijerph18136972>

- Lareki, A., Martínez de Morentin, J., Altuna, J. & Amenabar, N. 2017. Teenagers' perception of risk behaviors regarding digital technologies. *Computers in Human Behavior* 68, 395-402. doi:10.1016/j.chb.2016.12.004.
- Law, D. M., Shapka, J. D. & Olson, B. F. 2010. To control or not to control? parenting behaviours and adolescent online aggression. *Computers in Human Behavior* 26 (6), 1651-1656. doi:10.1016/j.chb.2010.06.013.
- Lemola, S., Perkinson-Gloor, N., Brand, S., Dewald-Kaufmann, J. F. & Grob, A. 2015. Adolescents' electronic media use at night, sleep disturbance, and depressive symptoms in the smartphone age. *Journal of Youth and Adolescence* 44 (2), 405-418. doi:10.1007/s10964-014-0176-x.
- Lenhart, A. 2015. *Teens, Social Media and Technology. Overview 2015*. Pew Research Center.
- Leonhardt, M. & Overå, S. 2021. Are there differences in video gaming and use of social media among boys and girls?—A mixed methods approach. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18 (11). doi:10.3390/ijerph18116085.
- Li, Y. & Ranieri, M. 2010. Are 'digital natives' really digitally competent?—A study on chinese teenagers. *British Journal of Educational Technology* 41 (6), 1029-1042. doi:10.1111/j.1467-8535.2009.01053.x.
- Lietsala, K. & Sirkkunen, E. 2008. *Social Media. Introduction to the tools and processes participatory economy*. Tampere University Press.
- Lippman, J. R. & Campbell, S. W. 2014. Damned if you do, damned if you don't...If you're a girl: Relational and normative contexts of adolescent sexting in the united states. *Journal of Children and Media* 8 (4), 371-386. doi:10.1080/17482798.2014.923009.
- Livingstone, S. & Helsper, E. 2010. Balancing opportunities and risks in teenagers' use of the internet: The role of online skills and internet self-efficacy. *New Media & Society* 12 (2), 309-329. doi:10.1177/1461444809342697.
- Livingstone, S. 2014. Developing social media literacy: How children learn to interpret risky opportunities on social network sites. *Communications* 39, 283-303. doi:10.1515/commun-2014-0113.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., and Ólafsson, K. 2011. *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings*. LSE, London: EU Kids Online.
- Lup, K., Trub, L. & Rosenthal, L. 2015. Instagram #Instasad?: Exploring associations among instagram use, depressive symptoms, negative social comparison, and strangers

- followed. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 18 (5), 247-252. doi:10.1089/cyber.2014.0560.
- Madden, M., Cortesi, S., Gasser, U., Lenhart, A. & Duggan, M. 2012. Parents, teens and online privacy. Pew Research Center.
- Madigan, S., Ly, A., Rash, C. L., Van Ouytsel, J. & Temple, J. R. 2018. Prevalence of multiple forms of sexting behavior among youth: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatrics* 172 (4), 327-335. doi:10.1001/jamapediatrics.2017.5314.
- Marengo, D., Longobardi, C., Fabris, M. A. & Settanni, M. 2018. Highly-visual social media and internalizing symptoms in adolescence: The mediating role of body image concerns. *Computers in Human Behavior* 82, 63-69. doi:10.1016/j.chb.2018.01.003.
- Mccrae, N., Gettings, S. & Purssell, E. 2017. Social media and depressive symptoms in childhood and adolescence: A systematic review. *Adolescent Research Review* 2. doi:10.1007/s40894-017-0053-4.
- McHugh, B., Wisniewski, P., Rosson, M. & Carroll, J. M. 2018. When social media traumatizes teens: The roles of online risk exposure, coping, and post-traumatic stress. *Internet Res.* doi:10.1108/IntR-02-2017-0077.
- Nee, R. C. 2019. Youthquakes in a post-truth era: Exploring social media news use and information verification actions among global teens and young adults. *Journalism & Mass Communication Educator* 74 (2), 171-184. doi:10.1177/1077695818825215
- Notten, N. & Nikken, P. 2016. Boys and girls taking risks online: A gendered perspective on social context and adolescents' risky online behavior. *New Media & Society* 18 (6), 966-988. doi:10.1177/1461444814552379.
- Obar, J. A. & Wildman, S. S. 2015. Social media definition and the governance challenge: An introduction to the special issue. Rochester, NY:.. doi:10.2139/ssrn.2647377.
- Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M. & Chamarro, A. 2017. Negative consequences from heavy social networking in adolescents: The mediating role of fear of missing out. *Journal of Adolescence* 55, 51-60. doi:10.1016/j.adolescence.2016.12.008.
- Ouytsel, J. V., Gool, E. V., Walrave, M., Ponnet, K. & Peeters, E. 2017. Sexting: Adolescents' perceptions of the applications used for, motives for, and consequences of sexting. *Journal of Youth Studies* 20 (4), 446-470. doi:10.1080/13676261.2016.1241865.

- Paakkari, L., Tynjälä, J., Lahti, H., Ojala, K. & Lyyra, N. 2021. Problematic social media use and health among adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18 (4). doi:10.3390/ijerph18041885.
- Petry, N. M., Rehbein, F., Gentile, D. A., Lemmens, J. S., Rumpf, H., Mößle, T., Bischof, G., ym. 2014. An international consensus for assessing internet gaming disorder using the new DSM-5 approach. *Addiction* 109 (9), 1399-1406. doi.org/10.1111/add.12457.
- Pfaff-Rüdiger, S. & Riesmeyer, C. 2016. Moved into action. media literacy as social process. *Journal of Children and Media* 10 (2), 164-172. doi:10.1080/17482798.2015.1127838.
- Pontes, H. M., Taylor, M. & Stavropoulos, V. 2018. Beyond “Facebook addiction”: The role of cognitive-related factors and psychiatric distress in social networking site addiction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 21 (4), 240-247. doi:10.1089/cyber.2017.0609.
- Raskauskas, J. & Huynh, A. 2015. The process of coping with cyberbullying: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior* 23, 118-125. doi:10.1016/j.avb.2015.05.019.
- Rathore, S., Sharma, P. K., Loia, V., Jeong, Y. & Park, J. H. 2017. Social network security: Issues, challenges, threats, and solutions. *Information Sciences* 421, 43-69. doi.org/10.1016/j.ins.2017.08.063.
- Reed, E., Salazer, M., Behar, A., Agah, N., Silverman, J., Minnis, A., Rush, M. & Raj, A. 2019. Cyber Sexual Harassment: Prevalence and association with substance use, poor mental health, and STI history among sexually active adolescent girls. *J Adolesc* 75:53-62. doi: 10.1016/j.adolescence.2019.07.005.
- Ricciardelli, R. & Adorjan, M. 2019. ‘If a girl’s photo gets sent around, that’s a way bigger deal than if a guy’s photo gets sent around’: Gender, sexting, and the teenage years. *Journal of Gender Studies* 28 (5), 563-577. doi:10.1080/09589236.2018.1560245.
- Rice, E., Petering, R., Rhoades, H., Winetrobe, H., Goldbach, J., Plant, A., Montoya, J. & Kordic, T. 2015. Cyberbullying perpetration and victimization among middle-school students. *American Journal of Public Health* 105 (3), 66. doi:10.2105/AJPH.2014.302393.
- Rodríguez-de-Dios, I., van Oosten, Johanna M. F. & Igartua, J. 2018. A study of the relationship between parental mediation and adolescents’ digital skills, online risks and online opportunities. *Computers in Human Behavior* 82, 186-198. doi:10.1016/j.chb.2018.01.012.

- Rodríguez-de-Dios, I., Igartua, J. J., d'Haenens, L. 2021. Narrative Persuasion in a Mobile Environment: Effectiveness of a Mobile Application for Promoting Digital Skills and Coping Strategies in Adolescents. *International Journal of Communication* 15, 1637-1658.
- Sampasa-Kanyinga, H. & Hamilton, H. A. 2015. Use of social networking sites and risk of cyberbullying victimization: A population-level study of adolescents. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 18 (12), 704-710. doi:10.1089/cyber.2015.0145.
- Sampasa-Kanyinga, H., Roumeliotis, P. & Xu, H. 2014. Associations between cyberbullying and school bullying victimization and suicidal ideation, plans and attempts among canadian schoolchildren. *Plos One* 9 (7), e102145. doi:10.1371/journal.pone.0102145.
- Sanil, H., Ramakrishnan, S. & Qureshi, M. I. 2020. Journal of critical reviews smartphone addiction, fear of missing out, and perceived competence as predictors of social media addiction of adolescents. *Journal of Critical Reviews* 7, 1172-1181.
- Savci, M. & Tekin, A. 2020. Prediction of problematic social media use (PSU) using machine learning approaches. *Current Psychology*. doi:10.1007/s12144-020-00794-1.
- Scharkow, M. 2019. The reliability and temporal stability of self-reported media exposure: A meta-analysis. *Communication Methods and Measures* 13 (3), 198-211. doi:10.1080/19312458.2019.1594742.
- Schreier, M. 2012. *Qualitative Content Analysis in Practice*. Thousand Oaks (Calif.): Sage Publications.
- Scott, H., Biello, S. M. & Woods, H. C. 2019. Social media use and adolescent sleep patterns: Cross-sectional findings from the UK millennium cohort study. *BMJ Open* 9 (9), e031161. doi:10.1136/bmjopen-2019-031161.
- Seabrook, E. M., Kern, M. L. & Rickard, N. S. 2016. Social networking sites, depression, and anxiety: A systematic review. *JMIR Mental Health* 3 (4), e5842. doi:10.2196/mental.5842.
- Shochat, T., Cohen-Zion, M. & Tzischinsky, O. 2014. Functional consequences of inadequate sleep in adolescents: A systematic review. *Sleep Medicine Reviews* 18 (1), 75-87. doi:10.1016/j.smr.2013.03.005.

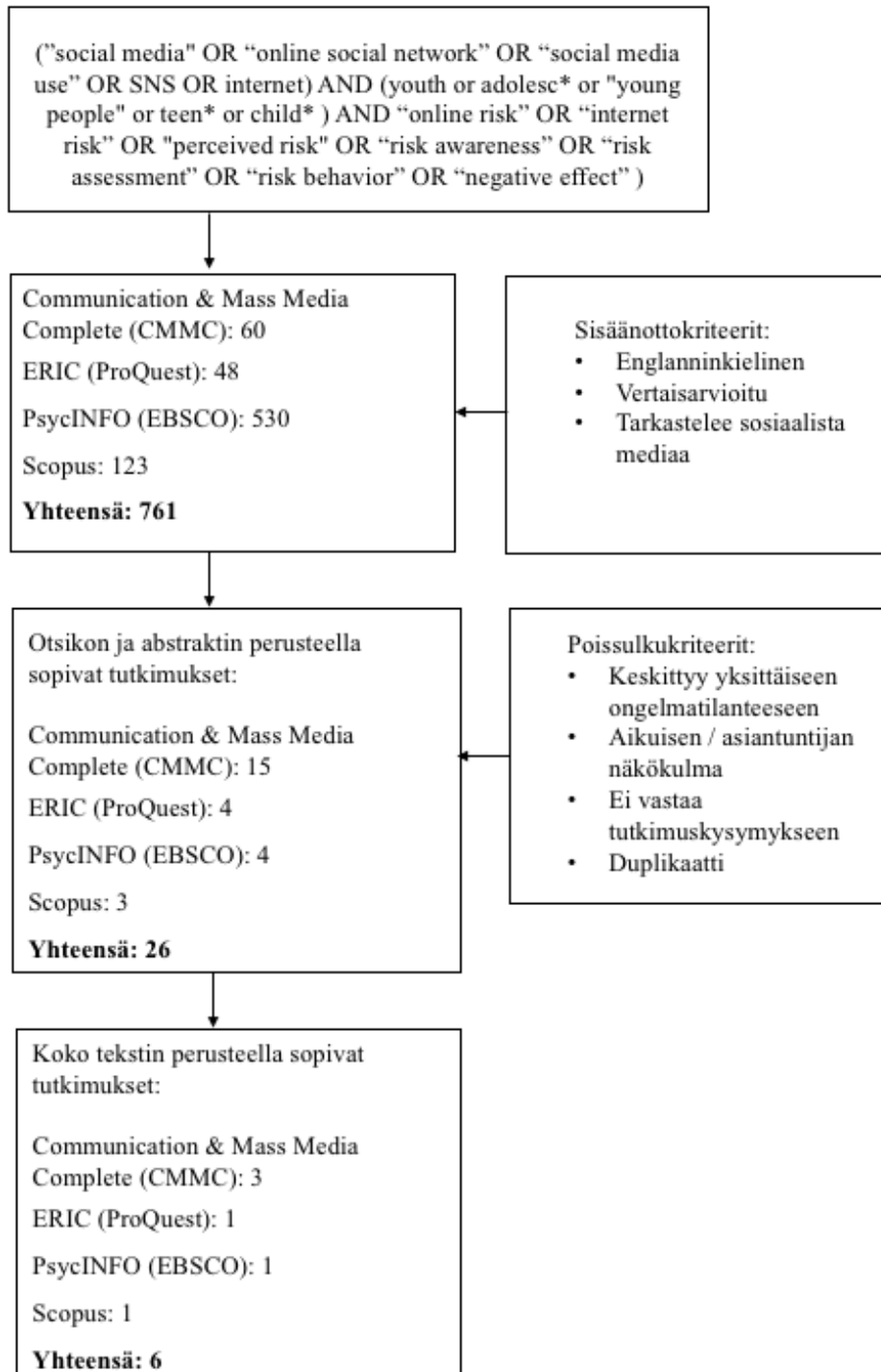
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., and Hasebrink, U. 2020. EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. EU Kids Online. <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01of0>
- Smahel, D., Wright, M. & Šmahelová, M. 2014. Classification of online problematic situations in the context of youths' development. *Communications: European Journal of Communication Research* In Press. doi:10.1515/commun-2014-0111.
- Sonck, N. & de Haan, J. 2013. How the internet skills of european 11- to 16-year-olds mediate between online risk and harm. *Journal of Children and Media* 7 (1), 79-95. doi:10.1080/17482798.2012.739783.
- Study Health with HBSC. Viitattu 15.9.2021. <https://studyhealth.sport.jyu.fi/hakusivu>.
- Symons, K., Vanwesenbeeck, I., Walrave, M., Van Ouytsel, J. & Ponnet, K. 2020. Parents' concerns over internet use, their engagement in interaction restrictions, and adolescents' behavior on social networking sites. *Youth & Society* 52 (8), 1569-1581. doi:10.1177/0044118X19834769.
- Tanner, N., Radwan, R., Korhonen, H. & Mustonen, T. 2020. Sosiaalinen media, ongelmallinen sosiaalisen median käyttö ja someriippuvuus. Sosiaalipedagogiikan säätiö, Helsinki.
- THL. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Kouluterveyskyselyn tulokset. Perusopetuksen 8. ja 9. luokan, lukion, ammatillisten oppilaitosten tulokset.
- THL. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Kouluterveyskyselyn tulokset. Perusopetuksen 8. ja 9. luokan, lukion, ammatillisten oppilaitosten tulokset.
- Tomczyk, Ł & Kopecký, K. 2016. Children and youth safety on the internet: Experiences from czech republic and poland. *Telematics and Informatics* 33 (3), 822-833. doi.org/10.1016/j.tele.2015.12.003.
- Tsitsika, A. K., Tzavela, E. C., Janikian, M., Ólafsson, K., Iordache, A., Schoenmakers, T. M., Tzavara, C. & Richardson, C. 2014. Online social networking in adolescence: Patterns of use in six european countries and links with psychosocial functioning. *Journal of Adolescent Health* 55 (1), 141-147. doi:10.1016/j.jadohealth.2013.11.010.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuominen, S. 2013. Toiminnallisuutta nettikasvatukseen. Teoksessa R. Kupiainen, S. Kotilainen, K. Nikunen & A. Suoninen (toim.) *Lapset netissä – Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä*. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1 / 2013. Helsinki.

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. www.tenk.fi Viitattu 17.4.2022.
- Valcke, M., De Wever, B., Van Keer, H. & Schellens, T. 2011. Long-term study of safe internet use of young children. *Computers & Education* 57 (1), 1292-1305. doi:10.1016/j.compedu.2011.01.010.
- Van den Eijnden, R., M., Lemmens, J. S. & Valkenburg, P. M. 2016. The social media disorder scale. *Computers in Human Behavior* 61, 478-487. doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.038.
- Van den Eijnden, R., Spijkerman, R., Vermulst, A., Rooij, T. & Engels, R. 2010. Compulsive internet use among adolescents: Bidirectional parent-child relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology* 38 (1), 77-89. doi:10.1007/s10802-009-9347-8.
- van Deursen, A. & van Diepen, S. 2013. Information and strategic internet skills of secondary students: A performance test. *Computers & Education* 63, 218-226. doi:10.1016/j.compedu.2012.12.007.
- Van Deursen, A. 2010. Internet skills. Vital assets in an information society. University of Twente. PhD Thesis.
- Vanderhoven, E., Schellens, T. & Valcke, M. 2014. Educating teens about the risks on social network sites: Useful or pointless? an intervention study in secondary education. *Comunicar* 22, 123-132. doi:10.3916/C43-2014-12.
- Vandoninck, S. & D. Haenens, L. 2014a. Preventive measures: ways to avoid problematic situations and negative experiences online. Teoksessa D. Smahel & M. F. Wright Meaning of online problematic situations for children. Results of qualitative cross-cultural investigation in nine European countries. London: EU Kids Online, London School of Economics and Political Science.
- Vandonink, S. & D. Haenens, L. 2014b. Ways to avoid problematic situations and negative experiences: Children's preventive measures online. *Communications* 39 (3), 261-282. doi.org/10.1515/commun-2014-0116
- Vandoninck, S. & d'Haenens, L. 2015. Children's online coping strategies: Rethinking coping typologies in a risk-specific approach. *Journal of Adolescence* 45, 225-236. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.10.007>.

- Villanti, A. C., Johnson, A. L., Ilakkuvan, V., Jacobs, M. A., Graham, A. L. & Rath, J. M. 2017. Social media use and access to digital technology in US young adults in 2016. *Journal of Medical Internet Research* 19 (6), e7303. doi:10.2196/jmir.7303.
- Viner, R., Gireesh, A., Stiglic, N., Hudson, L., Goddings, A., Ward, J. & Nicholls, D. 2019. Roles of cyberbullying, sleep, and physical activity in mediating the effects of social media use on mental health and wellbeing among young people in England: A secondary analysis of longitudinal data. *The Lancet Child & Adolescent Health* 3. doi:10.1016/S2352-4642(19)30186-5.
- Volkow, N. D., Wang, G., Fowler, J. S., Tomasi, D., Telang, F. & Baler, R. 2010. Addiction: Decreased reward sensitivity and increased expectation sensitivity conspire to overwhelm the brain's control circuit. *BioEssays : News and Reviews in Molecular, Cellular and Developmental Biology* 32 (9), 748-755. doi:10.1002/bies.201000042.
- Vuorre, M., Orben, A. & Przybylski, A. K. 2021. There is no evidence that associations between adolescents' digital technology engagement and mental health problems have increased. *Clinical Psychological Science*, 2167702621994549. doi:10.1177/2167702621994549.
- Whittaker, E. & Kowalski, R. M. 2015. Cyberbullying via social media. *Journal of School Violence* 14 (1), 11-29. doi:10.1080/15388220.2014.949377.
- Wisniewski, P., Jia, H., Xu, H., Rosson, M. B. & Carroll, J. 2014. "Preventative" vs. "Reactive:" How parental mediation influences teens' social media privacy behaviors.
- Wood, A. W., Loughran, S. P. & Stough, C. 2006. Does evening exposure to mobile phone radiation affect subsequent melatonin production? *International Journal of Radiation Biology* 82 (2), 69-76. doi:10.1080/09553000600599775.
- Woods, H. C. & Scott, H. 2016. #Sleepyteens: Social media use in adolescence is associated with poor sleep quality, anxiety, depression and low self-esteem. *Journal of Adolescence* 51, 41-49. doi:10.1016/j.adolescence.2016.05.008.
- Yan, H., Zhang, R., Oniffrey, T. M., Chen, G., Wang, Y., Wu, Y., Zhang, X., ym. 2017. Associations among screen time and unhealthy behaviors, academic performance, and well-being in Chinese adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 14 (6). doi:10.3390/ijerph14060596.
- Yurgelun-Todd, D. 2007. Emotional and cognitive changes during adolescence. *Current Opinion in Neurobiology* 17 (2), 251-257. doi:10.1016/j.conb.2007.03.009.

LIITTEET

LIITE 1. Vuokaavio systemaattisesta tiedonhausta.

LIITE 2. Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden tutkimusten kuvaus.

Tutkimus	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkittavien kuvaus ja maa	Tiedonkeruumenetelmä & tutkimusasetelma	Keskeisimmät tulokset
Keipi & Oksanen, 2014. <i>Self-exploration, anonymity and risks in the online setting: analysis of narratives by 14-18 year olds.</i>	Tarkastella nuorten kirjoituksissa esiin nousevia internetin ja sosiaalisen median riskkejä anonyymiuden näkökulmasta. Tulosten linkittäminen itseohjautuvuusteoriaan.	8. luokkalaiset sekä lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat (keski-ikä 15,4 vuotta). 56 % tyttöjä. N = 258. Suomi.	Koulussa toteutetut kirjalliset esseevastaukset. Kvantitatiivinen analyysi ja teoriaohjaava (itseohjautuvuusteoria) temaattinen analyysi.	Nuorten tunnistamista internetin ja sosiaalisen median anonyymiuteen liittyvistä riskeistä mainittiin nettikiusaaminen, identiteettivarkaus ja seksuaalinen ahdistelu tai häirintä.
Livingstone, 2014. <i>Developing social media literacy: How children learn to interpret risky opportunities on social network sites.</i>	Tarkastella nuorten kohtaamia riskitilanteita sosiaalisen median verkkoyhteisöpalveluissa. Medialukutaito käsitteen päivittäminen sosiaalisen median kontekstiin.	9-16-vuotiaat lapset ja nuoret. Espanja, Iso-Britannia, Romania, Tsekki. Tutkimuksen aineisto osa laajempaa EU Kids Online - tutkimushanketta.	Useissa eri kouluissa toteutetut fokusryhmähaastattelut sekä yksilöhaastattelut. Aineistolähtöinen temaattinen analyysi.	Nuoret tunnistivat monipuolisesti erilaisia riskitilanteita, mutta niistä on havaittavissa erilaisia tulkintoja iän perusteella. 9-11-vuotiaat: sosiaalisen median riskien tunnistaminen perustuu pitkälti ikätovereilta tai vanhemmilta kuulemaan, ja nuorilla vain vähän omaa kokemusta riskitilanteiden kohtaamisesta, sillä tällä ikäryhmällä sosiaalisen median käyttö on varsin passiivista. Ikäryhmä tekee vielä selkeän eron sosiaalisen median ja todellisen elämän välille. 11-13-vuotiaat: Riskitilanteiden ja myönteisten tilanteiden rajat ovat häilyvämmät, ja nuoret nauttivat riskialttiisiin tilanteisiin hakeutumisesta. Riskien tunnistaminen perustuu omiin kokemuksiin, eivätkä nuoret ole enää passiivisia sosiaalisen median käyttäjiä, vaan aktiivisia toimijoita sosiaalisessa mediassa. 14-16-vuotiaat: Toimivat ja ajattelevat sosiaalisessa mediassa itsenäisesti, vanhempien tai opettajien näkemyksillä vain vähän merkitystä. Sosiaalisessa mediassa käyttäytyminen heijastaa nuoren omaa persoonaa ja omia arvoja. Tällä

					ikäryhmällä riskitilanteista annetut esimerkit ovat laadultaan vakavampia kuin muilla ikäryhmillä.
Smahel ym. 2014 <i>Classification of online problematic situations in the context of youths' development.</i>	Tarkastella nuorten näkemyksiä internetissä ja sosiaalisessa mediassa kohdattavista ongelmatilanteista sekä muodostaa näistä näkökulmista uudenlainen luokitus. Tunnistettujen ongelmatilanteiden yhdistäminen nuorten kehitykselliseen kontekstiin.	9-16-vuotiaat lapset ja nuoret. N = 349. Belgia, Tsekki, Kreikka, Malta, Italia, Portugali, Romania, Espanja, Iso-Britannia. Tutkimuksen aineisto osa laajempaa EU Kids Online - tutkimushanketta.	Useissa eri kouluissa toteutetut fokusryhmähaastattelut sekä yksilöhaastattelut. Teoriaohjaava (nuoren kehitys) temaattinen analyysi.		Nuoret tunnistivat monipuolisesti eri ongelmatilanteita, joita ovat joko kohdanneet suoraan tai epäsuorasti. Osa nuorten nimeämistä ongelmatilanteista saattaa linkittyä nuoren kehitykselliseen kontekstiin. Ongelmatilanteista esimerkiksi seksuaalinen sisältö tai sekstailu linkittyvät nuoren kehitykselliseen vaiheeseen ja haluun tutustua omaan seksuaalisuuteen.
Annansingh & Veli 2016. <i>An investigation into risks awareness and e-safety needs of children on the internet. A study of Devon, UK.</i>	Tarkastella, minkälaista on lasten vuorovaikutus internetin palveluissa sekä millaiset ovat heidän näkemyksensä internetin riskeistä sekä siellä turvallisesti toimimisesta.	7-11-vuotiaat lapset. 55 % tyttöjä. Lasten N = 271. Englanti.	Monimenetelmällinen tutkimus. Lapsilta ja heidän vanhemmiltaan kerättiin data kyselylomakkeella, ja lisäksi alan ammattilaiset osallistuiivat yksilöhaastatteluihin. Fenomenologinen lähestymistapa.		Lasten tunnistamat internetin riskit liittyivät epäsopivan sisällön näkemiseen, nettikiusaamiseen sekä stalkkaamiseen. Aikuisten tietämystä internetin riskeistä kuvattiin heikoksi, eikä heillä välttämättä ollut osaamista auttaa lapsiaan kyseisissä tilanteissa.
Lareki ym. 2017. <i>Teenagers' perception of risk behaviors regarding digital technologies.</i>	Analysoida erilaisten riskitilanteiden koettua vakavuutta nuorten omasta näkökulmasta sekä analysoida, miten näkemys muuttuu iän tai sukupuolen myötä.	9-16-vuotiaat lapset ja nuoret. 49 % tyttöjä. N = 1486. Baskimaa ja Espanja.	Kouluissa täytettävä kyselylomake. Kuvaileva ja eksploratiivinen poikkileikkaustutkimus.		Lapset ja nuoret pitivät vakavuudeltaan merkittävimpinä riskeinä julkaisemiseen (esim. ystävän kuvan julkaiseminen ilman lupaa) sekä tietojen väärinkäyttöön (esim. toisen salasanan käyttäminen luvatta) liittyviä teemoja. Tulosten perusteella tytöt ovat poikia tietoisempia internetin ja sosiaalisen median riskeistä, ja erityistä huomiota on kiinnitettävä yli 14-vuotiaiden poikien riskitietoisuuteen.

Cernikova ym. 2018. <i>Children's experiences and awareness about impact of digital media on health.</i>	Tarkastella nuorten omia kokemuksia sekä yleistä tietoisuutta ensisijaisesti teknologian ja median terveystriskeistä.	9-16-vuotiaat lapset ja nuoret. N = 378. Belgia, Tsekki, Kreikka, Malta, Italia, Portugali, Romania, Espanja, Iso-Britannia. Tutkimuksen aineisto osa laajempaa EU Kids Online - tutkimushanketta.	Useissa eri kouluissa toteutetut fokusryhmähaastattelut sekä yksilöhaastattelut. Aineistolähtöinen temaattinen analyysi.	Lapset ja nuoret olivat tietoisia vakavistakin terveystriskeistä, kuten esimerkiksi kohonneesta riskistä itsemurhaan median sisältöjen tai liiallisen pelaamisen vuoksi, mutta heidän omat henkilökohtaiset kokemuksensa riskeistä olivat miedompia, esimerkiksi silmä- tai päänsärkyä. Nuoret nimesivät suorien terveystriskien lisäksi myös epäsuoria riskejä, joista esimerkkinä nettikiusaaminen, epäsovivat sisällöt ja teknologiaan addiktoituminen. Nuorten tietoisuutta vakavista ja äärimmäisistä riskeistä saattaisi osaltaan selittää median maalamat esimerkit ja uutiset.
--	---	--	--	--

LIITE 3. Kvalitatiivisten tutkimusten laadunarviointi CASP-kriteeristöä hyödyntäen.

Tutkimus	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Keipi & Oksanen 2014	x	x	x	x	x	o	x	x	x	x
Livingstone 2014	x	x	x	o	x	o	o	x	x	x
Smahel ym. 2014	x	x	x	o	x	o	x	x	x	x
Cernikova ym. 2018	x	x	x	o	x	o	o	x	x	x

x = tutkimus täytti kyseisen kriteerin

o = tutkimus ei täyttänyt kyseistä kriteeriä

n/a = ei relevantti tutkimuksen kannalta

Arviointikriteerit:

1. Onko tutkimuksen tavoite selkeästi kuvattu?
2. Onko kvalitatiivinen metodologia tutkimukseen sopiva?
3. Onko tutkimusasetelma sopiva tutkimuksen tavoitteisiin nähden?
4. Onko tutkittavien rekrytointi tarkoituksenmukainen ja riittävän hyvin kuvattu?
5. Onko tutkimuksen aineisto kerätty huomioiden tutkimuskysymys?
6. Onko tutkijan ja tutkittavien välinen suhde otettu huomioon?
7. Ovatko eettiset asiat otettu huomioon tutkimuksessa?
8. Onko aineiston analyysi kuvattu riittävän tarkasti?
9. Onko tulokset raportoitu selkeästi?
10. Onko saatujen tulosten tärkeyttä pohdittu tai onko uusia jatkotutkimusmahdollisuuksia tuotu esiin?

LIITE 4. Kvantitatiivisten tutkimusten laadunarviointi Kmetiä ym. (2014) mukailleen.

Tutkimus	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Annansingh & Veli 2017	2	2	1	1	1	2	2	n/a	n/a	2	2
Lareki ym. 2017	2	2	2	1	2	2	2	2	n/a	2	2

2 = kyllä

1 = osittain

0 = ei

n / a = ei relevantti

1. Onko tutkimuskysymys tai tutkimuksen tarkoitus selkeästi kuvattu?
2. Onko tutkimusasetelma tutkimukseen soveltuva?
3. Onko kohdejoukon valinta kuvattu selkeästi?
4. Onko kohdejoukon ominaisuuksia kuvattu selkeästi?
5. Ovatko käytetyt arviointimenetelmät selkeästi kuvattu ja ovatko ne valideja?
6. Onko otoskoko asianmukainen?
7. Onko käytettyjä analyysimenetelmiä kuvattu ja ovatko ne soveltuvia?
8. Onko päätulosten osalta raportoitu varianssiarvoja?
9. Onko sekoittavat tekijät kontrolloitu?
10. Onko tulokset raportoitu riittävän yksityiskohtaisesti?
11. Onko johtopäätökset tuloksiin perustuvia?

LIITE 5. Tiedote huoltajille kirjallisista tehtävistä.

Hyvä Huoltaja,

(Koulun nimi) toimii yhteistyökouluna Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan Turvallisesti Somessa- tutkimus- ja kehittämishankkeessa. Oppilaat tekevät sosiaaliseen mediaan liittyvät tehtävät osana oppituntia, jolla kartoitamme oppilaiden käsityksiä sosiaalisen median ongelmatilanteista. Toivomme, että vastauksia voidaan käyttää verkossa toimivan sosiaalisen median turvataitoihin liittyvän opetuspelin, oppimateriaalin ja koulutuksen kehittämiseen sekä tutkimustarkoitukseen. Aineisto kerätään nimettömänä ja sitä käsitellään siten, ettei nuorta voida yksilönä tunnistaa.

Mikäli ette halua, että lapsenne vastauksia tullaan hyödyntämään kehittämishankkeessa, toivomme, että ilmoitatte wilma-viestillä xx.xx mennessä terveystiedon opettajalle. Tässä tapauksessa tehtävät jäävät vain opettajan käyttöön

Turvallisesti Somessa -hankkeen tarkoituksena on kartoittaa oppilaiden näkemyksiä sosiaalisen median ongelmatilanteista sekä taidoista ja tiedoista, joita nuoret tarvitsevat toimiakseen sosiaalisessa mediassa turvallisesti. Tavoitteena on kehittää verkossa toimiva opetuspelejä sekä oppimateriaalia perusopetuksen sosiaalisen median käytön turvataitojen oppimisen ja arvioinnin tueksi. Nuorten ajatusten selvittäminen sosiaalisen median käyttöä koskien on tärkeää, jotta hankkeessa kehitettävä virtuaalipeli tavoittaa oikean kohderyhmän.

Hanke on Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinnoima. Yhteistyökumppaneina hankkeessa ovat Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän kaupunki sekä Opinkirjo.

Henkilötietojen käsittelyä kuvataan tarkemmin erillisessä tietosuojalomakkeessa: (linkki tietosuojalomakkeeseen)

Lisätietoja hankkeesta: (linkki hankkeen nettisivuille)

Mikäli sinulla tulee kysyttävää hankkeesta, kirjallisista tehtävistä tai haastatteluista, meihin voi ottaa yhteyttä: (hankkeen yhteyshenkilöiden yhteystiedot)

LIITE 6. Kirjallisten tehtävien tehtävänanto.

1a. Millaisia ongelmatilanteita nuori saattaa kohdata sosiaalisessa mediassa? (nimeä tilanne, kuvaa sitä lyhyesti)

1b. Miten mainitsemissasi ongelmatilanteissa kannattaisi toimia? (Mikä olisi paras ratkaisu sosiaalisen median pulmatilanteeseen?) Nimeä pulmatilanne ja kerro miten ratkaisisit kyseisen tilanteen.

1c. Millaisia tietoja ja taitoja tarvitaan, jotta osaisi estää ongelmatilanteiden syntymistä sosiaalisessa mediassa ja osaisi toimia näissä tilanteissa oikein?

LIITE 7. Tiedote huoltajille haastatteluista.

Hyvä Huoltaja,

(Koulun nimi) on toiminut kevään 2021 aikana yhteistyökouluna Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan Turvallisesti Somessa- tutkimus- ja kehittämishankkeessa. Osana hanketta 6. luokkalaisille tullaan toteuttamaan loppukevään aikana oppilashaastatteluita, joissa kartoitetaan oppilaiden näkemyksiä sosiaalisen median ongelmatilanteista sekä taidoista ja tiedoista, joita nuoret tarvitsevat toimiakseen sosiaalisessa mediassa turvallisesti.

Saatus aineistoa tullaan hyödyntämään aiheesta toteutettavan terveystieteiden pro gradu - tutkimuksen aineistona. Aineisto kerätään ja raportoidaan siten, ettei nuorta voida yksilönä tunnistaa.

Mikäli halukkaita haastateltavia löytyy, haastattelut toteutetaan osana tavallista koulupäivää turvallisuus huomioiden. Haastattelutilanne on rento keskustelutilanne sosiaalisen median käyttöä koskien, eikä se vaadi nuorelta valmistautumista etukäteen. Haastattelun arvioitu kesto on noin 15 minuuttia.

Nuorten mukaan on tänään lähtenyt suostumuslomake haastatteluun osallistumista varten, ja toivomme, että luette sen yhdessä nuoren kanssa läpi ja ilmoitatte nuoren mahdollisesta osallistumisesta allekirjoittamalla ja palauttamalla suostumuslomakkeen opettajalle.

Lisätietoja Turvallisesti Somessa -hankkeesta: ([linkki hankkeen nettisivuille](#))

Henkilötietojen käsittelyä kuvataan tarkemmin erillisessä tietosuojalomakkeessa: ([linkki tietosuojalomakkeeseen](#))

Mikäli sinulla tulee kysyttävää haastatteluista, meihin voi ottaa yhteyttä:

Terveystieteiden maisteriopiskelija Vilma Mietola (haastatteluiden yhteyshenkilö)

(+ tässä listattuna hankkeen yhteyshenkilöiden yhteystiedot)

LIITE 8. Suostumuslomake haastatteluun osallistumiseen.

Sosiaalisen median käytön turvataidot (tai niiden puutteet) ovat erittäin ajankohtainen ja haastava ilmiö. Turvallisesti Somessa -kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää pedagoginen verkkosovellus sekä oppimateriaalia perusopetuksen sosiaalisen median käytön turvataitojen oppimisen ja arvioinnin tueksi. Hanke on Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinnoima. Hanke toteutetaan Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan, Jyväskylän kaupungin sekä Opinkirjo ry:n yhteistyönä.

Osana hanketta 6. luokkalaisille tullaan toteuttamaan loppukevään aikana oppilashaastatteluita, joissa kartoitetaan oppilaiden näkemyksiä sosiaalisen median ongelmatilanteista sekä taidoista ja tiedoista, joita nuoret tarvitsevat toimiakseen sosiaalisessa mediassa turvallisesti. Saatuja tietoja käytetään osana hanketta toteutettavan terveystieteiden pro gradu -tutkimuksen aineistona. Aineisto kerätään ja raportoidaan siten, ettei nuorta voida yksilönä tunnistaa. Haastattelut toteutetaan tavallisen koulupäivän aikana turvallisuus huomioiden.

Pyydämme sekä nuoren että hänen huoltajansa lupaa sille, että nuori saa osallistua sosiaalisen median käyttöä käsittelevään lyhyeen haastatteluun. Haastatteluun osallistuminen ei ole pakollista, ja suostumuslomakkeessa voit halutessasi myös kieltää lapsesi osallistumisen haastatteluun. Palauta kääntöpuolella oleva suostumuslomake allekirjoitettuna omalle opettajalle.

Suostumus haastatteluun osallistumiseen:

Haastatteluun osallistuminen tarkoittaa sitä, että nuori osallistuu koulupäivän aikana järjestettävään lyhyeen haastatteluun. Haastatteluun ei tarvitse valmistautua etukäteen ja haastattelutilanne on rento keskustelutilanne sosiaalisen median käyttöä koskien. Haastattelun arvioitu kesto on noin 15 minuuttia.

Olen ymmärtänyt, että haastattelututkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa ilmoittaa, etten enää halua osallistua tutkimukseen, mutta siihen asti kerättyä aineistoa voidaan hyödyntää tutkimuksessa. Olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojeni käsittelystä siinä. Olen ymmärtänyt saamani tiedot ja haluan osallistua tutkimukseen.

Minä, nuori, osallistun haastatteluun:

Kyllä

Ei

Nuoren allekirjoitus: _____

Päivämäärä: _____

Lapseni osallistuu haastatteluun:

Kyllä

Ei

Huoltajan allekirjoitus: _____

Päivämäärä: _____

LIITE 9. Haastattelurunko.

1. Taustatiedot: Ikä

2. Sosiaalisen median käyttö

- Mitä sosiaalisella medialla mielestäsi tarkoitetaan? Mitä palveluita sosiaaliseen mediaan kuuluu?
- Käytätkö sosiaalista mediaa?
- Jos kyllä:
 - Sosiaalisessa mediassa toimiminen
 - Kuvaile, millaisia asioita teet sosiaalisessa mediassa? Miksi?
 - Mitä sosiaalisen median palveluita käytät eniten ja mihin tarkoitukseen?
 - Kuinka kauan arvioisit viettäväsi sosiaalisessa mediassa aikaa päivittäin?
 - Milloin käytät sosiaalista mediaa? Käytätkö sitä koulupäivän aikana?
 - Millä laitteella käytät sosiaalista mediaa?
 - Kenen kanssa toimii
 - Toimitko sosiaalisessa mediassa yleensä yksin vai yhdessä muiden kanssa? Miksi?
 - Ketä ihmisiä tai ryhmiä voit kohdata sosiaalisessa mediassa? Tunnetko heidät?
 - Oletko kohdannut sosiaalisessa mediassa ihmisiä, joita et ole aiemmin tuntenut? Missä ja millaisessa yhteydessä? Tapaako tällaisia ihmisiä sosiaalisessa mediassa usein?
 - Toimitko sosiaalisessa mediassa sellaisten ihmisten kanssa, joita et tunne? Mitä asioita teette?
- Jos ei:
 - Miksi et käytä sosiaalista mediaa?
 - Oletko joskus käyttänyt sosiaalista mediaa?
 - Miten muut suhtautuvat siihen, että et ole sosiaalisessa mediassa?

2. Sosiaalisen median ongelmatilanteet

- Ongelmatilanteet yleisesti
 - Minkälaisista sosiaalisessa mediassa esiintyvistä ongelmatilanteista olet tietoinen? Onko koulussa keskustelu joistakin tilanteista tai oletko huomannut uutisia aiheesta?
 - Voisitko kuvailla näitä tilanteita tarkemmin, mitä niissä tapahtuu?
 - Mistä nämä tilanteet saattavat sinusta johtua? Keitä niissä voi olla osallisena?
 - Mitä tällaisesta tilanteesta saattaisi seurata tilanteen eri osapuolille?

Ongelmatilanteet sovelluskohtaisesti

- Voisiko tämän sosiaalisen median palvelun (annettu eri palveluista esimerkkejä) käyttöön liittyä joitakin mahdollisia ongelmatilanteita? Millaisia?
- Voivatko sosiaalisen median ongelmatilanteet vaihdella käytettävän laitteen (älypuhelin, tietokone tms.) mukaan?
- Minkälaisen ongelmatilanteiden uskoisit olevan ikäisilläsi yleisiä?
- Mitä muita haittavaikutuksia sosiaalisen median käytöllä voisi olla (laajemmin)?

3. Sosiaalisessa mediassa turvallisesti toimiminen

Turvataidot yleisesti

- Minkälaisia taitoja sosiaalisessa mediassa tulisi mielestäsi osata, jotta siellä voisi toimia turvallisesti?
- Onko ikäisilläsi nuorilla mielestäsi riittävästi tietoa ja taitoa toimia sosiaalisessa mediassa turvallisesti?
- Minkälaisia tietoja ja taitoja pitäisi mielestäsi edelleen kehittää?
- Miten näitä mainitsemiasi taitoja voitaisiin kehittää? Missä?
- Mistä olet kuullut sosiaalisessa mediassa turvallisesti toimimisesta?
- Ovatko sosiaalisen median ikäraajat mielestäsi tarpeellisia? Miltä ikäraajat voisivat suojella?

Turvataidot ongelmatilanteissa

- Voisiko aiemmin mainitsemasi ongelmatilanteen (luetellaan eri ongelmatilanteita) välttää? Miten? Mitä tietoja ja taitoja tarvitaan tilanteen välttämiseksi?
- Voisiko aiemmin mainitsemasi ongelmatilanteen ratkaista? Miten? Mitä tietoja ja taitoja tarvitaan tilanteen ratkaisemisessa?